

سال دهم / زمستان ۱۴۰۰

بازنمایی خروج امریکا از برجام در روزنامه‌های ایران: تحلیل گفتمان انتقادی اخبار روزنامه‌های کیهان، رسالت، شرق، و اعتماد

• لیدا کاوسی^۱

• آذین گودرزی^۲

DOR: 20.1001.1.38552322.1400.10.41.11.6

چکیده

خروج ایالات متحده امریکا از برجام از جمله موضوعاتی است که طی سال‌های اخیر در صدر اخبار رسانه‌ها، به‌ویژه مطبوعات، قرار گرفته است. پژوهش پیش‌رو کوششی است در دستیابی به نحوه بازنمایی خروج امریکا از برجام در اخبار مطبوعات ایرانی (کیهان، رسالت، شرق و اعتماد) که با روش تحلیل گفتمان انتقادی انجام شده و مبتنی بر نظریه‌های گفتمان، چارچوب‌سازی، و بازنمایی است. یافته‌های پژوهش گویای آن است که گفتمان مسلط در طیف روزنامه‌های اصلاح‌طلب در قالب «گفتمان تعامل» قابل‌شناسایی بوده است و این روزنامه‌ها بر لزوم همکاری با اتحادیه اروپا، پایبندی ایران به تعهدات برجامی، چندجانبه‌گرایی و دستورکارهای دیپلماتیک متعدد در مورد کشورها تأکید کرده‌اند. این طیف از روزنامه‌ها با استنادهای گوناگون به تعهد ایران به برجام و رعایت آن پرداخته‌اند و در مقابل از بدعهدی و نقض یک‌سویه برجام توسط امریکا سخن گفته‌اند. از سوی دیگر، گفتمان غالب در متون روزنامه‌های اصولگرا «گفتمان مقاومت» است که با طرح مواردی همچون نگاه به ظرفیت‌های داخلی، لزوم اقدام متقابل در برابر امریکا و ایستادگی در مقابل دشمن، درصدد که این رخداد را متناسب با سیاست‌های رسانه‌ای خود بازنمایی کنند. این طیف رسانه‌ای با برجسته‌کردن وجوه منفی دیگری و اشارات تاریخی راجع به بدعهدی و دشمنی امریکا با ایران و تأکید بر مذموم بودن اعتماد به امریکا و نهایتاً برجسته‌سازی نقاط مثبت خود در جایگاه نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران، در پی بازنمایی ایده مقاومت برای مخاطبانند.

کلمات کلیدی: تحلیل گفتمان انتقادی، بازنمایی، چارچوب‌بندی، برجام، روزنامه

۱ عضو هیئت علمی گروه روزنامه نگاری/دانشگاه علامه طباطبایی؛ lida.kavousi@gmail.com

۲ کارشناسی ارشد علوم ارتباطات/ دانشگاه علامه طباطبایی (نویسنده مسئول)؛ Azin.m.goodarzi@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

مووتنر^۱ باور دارد که رسانه‌های پرمخاطب جریان غالب (یا یکی از جریان‌های غالب) اجتماعی را بازتاب می‌دهند و اگر به گفتمان‌های غالب و نه به «صداها یا مخالف یا فردی» علاقه داشته باشیم، روزنامه‌ها و هفته‌نامه‌های مطرح منابعی روشن برای بررسی این گفتمان‌ها هستند. «با تکیه بر برداشت شناخته‌شده تحلیل گفتمان انتقادی از گفتمان، به‌منزله سازنده و نیز برساخته اجتماع»، وی مدعی است که دیالکتیک گفتمان و جامعه در عرصه رسانه‌های جمعی اهمیتی ویژه دارد، زیرا انتشار آن برای جمع گسترده‌ای از مخاطبان اثر سازندگی گفتمان، یعنی قدرت آن در برساخت واقعیت را افزایش می‌دهد (مووتنر، به نقل از خسروی نیک، ۱۳۹۷: ۹۱).

فوکو^۲ گفتمان‌ها را اعمالی می‌داند که به‌طور سیستماتیک موضوعاتی را شکل می‌دهند که خود سخن می‌گویند. گفتمان‌ها درباره موضوعات صحبت نمی‌کنند و تعیین‌کننده هویت موضوعات نیستند، بلکه خود سازنده موضوعات‌اند و در فرایند این سازندگی، مداخله خود را پنهان می‌سازند (عضدانلو، ۱۳۸۰: ۱۷-۱۸).

یکی از گسترده‌ترین و فراگیرترین گفتمان‌هایی که مردم با هر سابقه و پیشینه‌ای در معرض آن قرار دارند، زبانی است که در رسانه‌ها و خبر استفاده می‌شود (خسروی نیک، ۱۳۹۷: ۸۹). اصلی‌ترین کارکرد رسانه‌ها پاسخ‌دهی به نیاز اطلاعاتی جوامع است. آنچه در قالب اخبار در رسانه‌ها منتشر می‌شود حاصل انتخاب‌ها و تصمیم‌های بی‌هدف و تصادفی نیست، بلکه تحت تأثیر عوامل درون‌سازمانی و برون‌سازمانی است. خبر خنثی نیست و در چارچوب گفتمان و ایدئولوژی حاکم بر هر رسانه عمل می‌کند. خبر در رسانه دارای معنی آشکاری است که همان معنی واژگان پیام است، اما همزمان دارای معنای پوشیده‌ای نیز هست که به شرایط زمانی، مکانی، نشانه‌ای، زبان و استعاره‌های نهفته در خبر و تجارب فرستنده و گیرنده آن بستگی دارد. شناخت این معانی ضمنی به ما کمک می‌کند تا صحنه‌های آشکار و پنهان سیاست خبری رسانه‌ها را بشناسیم (رضی و خلیلی، ۱۳۹۲: ۴).

رسانه‌ها واسطه‌هایی‌اند که ما را از اخبار و رویدادها باخبر می‌کنند، اما درعین حال صاحب قدرت‌اند و امکان دستکاری در واقعیت را دارند. بودریار^۳، اندیشمند فرانسوی، در مورد نقش رسانه‌ها در به‌کارگرفتن نمادها و نشانه‌ها از اصطلاحی به نام «فراواقعیت»^۴ استفاده می‌کند. وی

1 Mautner

2 Foucault

3 Jean Baudrillard

4 Hyper reality

معتقد است که گسترش رسانه‌ها و فناوری‌های ارتباطی جهانی را پدید آورده است که در آن شناسایی واقعیت از آنچه واقعیت نیست ناممکن است، زیرا پوشش رسانه‌ای دسترسی به این واقعیت را ناممکن می‌سازد (سارپ به نقل از ذوالقدر، ۱۳۹۱: ۱۴۰). او به نکته‌ای کتمان‌ناپذیر اشاره می‌کند: واقعیت عرضه‌شده در رسانه‌ها عموماً با واقعیت بیرونی همخوانی ندارد. به بیان دیگر، بازنمایی‌ای است که واقعیت را در رابطه‌ای نمادین برمی‌سازد.

بنابراین، رسانه‌ها را باید سازنده محیط نمادینی تصور کرد که طبق سویه‌ها و تعیینات ساختاری پشتیبان قدرت، درک ما را از موضوعات شکل می‌دهند و تحکیم می‌بخشند. کار رسانه‌ها بازنمایی مفاهیم نانوخته، ایدئولوژی، و گفتمان‌ها است، اما به جهت حفظ و تأمین اجماع و تظاهر به انتخاب آزاد، فعالیت‌هایشان را نهفته نگه می‌دارند یا ارزش‌ها و ساختار-های بنیادین را حفظ می‌کنند (Naficy, 1995: 120) به نقل از معتمدنژاد و مهدی‌زاده، ۱۳۸۵: ۴).

بازنمایی را چنان‌که استوارت هال^۱ می‌نویسد، می‌توان «تولید معنا از طریق زبان» دانست (هال، ۱۳۹۱: ۳۵۰ به نقل از مهدی‌زاده و علیزاده، ۱۳۹۳: ۲۱۸). البته بازنمایی تنها مختص به زبان نیست، بلکه هر نظامی که بتوان از طریق آن جهان بیرون را واجد معنا ساخت، نوعی نظام بازنمایی است. از آنجاکه دانسته‌های مخاطبان از تجربه روبه‌رو شدن با گزارش‌ها و تصاویری ناشی می‌شود که رسانه‌ها عرضه کرده‌اند، می‌توان رسانه‌ها را نوعی نظام بازنمایی تصور کرد که بازیگران اجتماعی از آن برای معنادار ساختن جهان بهره می‌گیرند. این معنا بسته به قصد بازیگران، با استفاده از «کاربرد خاصی از زبان» شکل می‌گیرد (فن‌دیک^۲، ۱۳۸۲: ۱۶ به نقل از مهدی‌زاده و علیزاده، ۱۳۹۳: ۲۱۸).

این امر مبین پیوند دو مفهوم بازنمایی و گفتمان است. به این صورت که رسانه‌ها به منظور بر ساخت واقعیت در درون ساختارهای نهادی، سیاسی، اجتماعی و سازمانی عمل می‌کنند که نوعاً از سوی گفتمان‌ها تعیین شده‌اند (مهدی‌زاده و علیزاده، ۱۳۹۳: ۲۱۸).

برنامه هسته‌ای ایران از موضوعاتی است که طی سالیان اخیر پوششی قابل‌ملاحظه در مطبوعات کشور داشته است. در واقع، مذاکرات بلندمدت ایران و ۱+۵ بر سر برنامه هسته‌ای ایران در سال ۹۴ به نتیجه رسید و توافق برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) میان ایران و شش قدرت جهانی منعقد شد.

1 hall

2Teun Adrianus van Dijk

اهمیت برجام به منزله توافقی دیپلماتیک از چند جنبه قابل بررسی است: نخست آن که این توافق دست‌کم در دستورکار خویش مناقش‌های عمیق و دیرپا را به سامان رسانده و افق‌های روشنی برای حل‌وفصل کامل مسئله هسته‌ای ایران و جامعه بین‌المللی گشوده است. به دیگر سخن، توافق برجام پس از دوازده سال مناقشه بر سر مسئله هسته‌ای ایران حاصل شده و چشم‌انداز نسبتاً باثباتی از روابط پایدار میان ایران و غرب (به‌ویژه اروپا) فراهم کرده است. دوم آن‌که، برجام راه‌حلی برای رفع تحریم‌های اقتصادی علیه تهران تلقی شده، طبق مفاد آن، در ازای پذیرش محدودیت‌های موقت بر صنایع هسته‌ای، متضمن رفع و تعلیق تحریم‌های یک‌جانبه و بین‌المللی علیه اقتصاد ملی ایران است (غریاق زندی، ۱۳۹۶: ۹). نقش برجام در بهبود فضای کسب‌وکار و نیز گشایش‌های اقتصادی و از همین رهگذر تأثیر آن بر زندگی و معیشت جامعه از دیگر ابعاد اهمیت این توافق برای دولت، جامعه و به تبع آن‌ها برای رسانه‌های ایران است. سوم آن‌که، توافق برجام، به‌رغم اهمیت و بنابر ماهیت و ویژگی‌های خاص خود، از جمله اصلی‌ترین وجوه اختلاف‌نظرها پیرامون مکانیسم و فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرا در سیاست خارجی ایران بوده است.

به جرأت می‌توان گفت برجام از معدود مواردی بود که به قطب‌بندی فضای سیاسی کشور منتهی شد- به این معنا که از نخستین مذاکرات برای توافق ژنو در سال ۱۳۹۲ تا انعقاد توافق وین (برجام) در سال ۱۳۹۴، بحث‌وجدل فراوانی راجع به این موضوع به راه افتاد. در تشریح این مباحث و جهت‌گیری‌های سیاسی پشتیبان آنها، نگاهی کوتاه به مواضع و سخنان شخصیت‌های کلیدی جریان‌های سیاسی و نیز مطبوعات اصلی هر یک از دو جریان اصلی کشور می‌تواند راهگشای فهم نوع جهت‌گیری‌ها در مورد برجام در میان آنها باشد.

در این میان، با روی کار آمدن دونالد ترامپ در مقام رئیس‌جمهوری امریکا، زمره‌ها در مورد خروج امریکا از برجام شدت یافت. در نهایت نیز این کشور در تاریخ ۱۸ اردیبهشت ماه (۸ می) از این معاهده بین‌المللی خارج شد. خروج امریکا از برجام در رسانه‌ها بازتاب فوق‌العاده‌ای داشت و با توجه به تأثیر گسترده این اقدام بر حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، بین‌المللی و دیپلماسی برای ایران، این موضوع اهمیتی انکارناپذیر یافت. پژوهش حاضر با موضوع «بازنمایی خروج امریکا از برجام در روزنامه‌های ایران: تحلیل گفتمان انتقادی اخبار روزنامه‌های کیهان، رسالت، شرق و اعتماد» بازه زمانی این پژوهش از یک ماه پیش از خروج امریکا از برجام و تا یک ماه پس از آن (یعنی ۹۷/۱/۱۸ تا ۹۷/۳/۱۸) است. سؤال اصلی پژوهش این است که

«نحوه‌ی بازنمایی موضوع خروج آمریکا در اخبار روزنامه‌های ایران (کیهان، رسالت، شرق، و اعتماد) چگونه است؟» این پژوهش به دنبال آن است که اخبار روزنامه‌های منتخب را از حیث چارچوب‌های به‌کاررفته، مفاهیم برجسته‌شده و به‌حاشیه رانده‌شده و گفتمان مسلط در خصوص خروج آمریکا از برجام بررسی کند.

ضرورت و اهمیت این موضوع پژوهشی این است که به به‌واسطه‌ی آن می‌توان به درک بهتری از روابط متن، زبان، قدرت و ایدئولوژی در رسانه‌ها دست یافت. ضمن آنکه پژوهش به غنای کمی و کیفی ادبیات تحلیل گفتمان انتقادی کمک می‌کند و می‌تواند راهنمای سایر پژوهشگران در عرصه‌ی ارتباطات و مطالعات سیاسی باشد.

از آنجاکه هدف نظریه‌ی گفتمان فهم امر اجتماعی و سیاسی به مثابه برساختی اجتماعی است، وظیفه‌ی تحلیلگران گفتمان نشان‌دادن جریان این کشمکش‌ها بر سر تثبیت معنا در تمامی سطوح امر اجتماعی است. تحلیل گفتمان انتقادی توجه اصلی خود را به تحلیل دقیق متون به‌منزله‌ی جزئی مهم از تحلیل‌های علمی و اجتماعی معطوف می‌کند. به عبارت دیگر، تحلیل متن، و از جمله تحلیل متون رسانه‌ای، بهتر از هر روش دیگری می‌تواند ایدئولوژی‌ها و جریان‌های حاکم بر رسانه‌ها را تبیین و تفسیر کند و باعث شود که حقیقت از چشم مردم دور نماند و امکان درست فکر کردن را برای مخاطب فراهم آورد.

خروج آمریکا از برجام؛ یک بررسی اجمالی:

برنامه جامع اقدام مشترک، که به اختصار برجام نامیده می‌شود، موافقتنامه‌ای درباره‌ی برنامه هسته‌ای ایران است که با قدرت‌های بزرگ موسوم به ۱+۵ (۵ عضو شورای امنیت و آلمان) امضا شد. در واقع، بر مبنای متن برجام، پرونده‌ی هسته‌ای ایران بعد از ده سال بررسی از شورای امنیت سازمان ملل متحد خارج و تحریم‌های شورای امنیت و اتحادیه‌ی اروپا رفع شدند (شعاریان و جمشیدی، ۱۳۹۹: ۱۰). طبق برجام، دسترسی ایران به نظام پولی و مالی بین‌المللی ممکن و مشکلات فروش نفت کشور برداشته شد. سرمایه‌گذاری و حضور شرکت‌های بین‌المللی در بازار ایران از دیگر پیامدهای انعقاد این توافق به شمار می‌روند. با این همه، برجام در زمینه‌ی تحریم‌ها صرفاً به تحریم‌های هسته‌ای محدود بود و اثری بر سایر تحریم‌های ناشی از ادعاهای مربوط به نقض حقوق بشر و حمایت از تروریسم و همچنین تحریم‌های اولیه‌ی ایالات متحده نداشت. در نهایت، رفع تحریم‌های بین‌المللی و تحریم‌های ثانویه‌ی آمریکا علیه برنامه هسته‌ای ایران در بدو انعقاد توافق، نوید بهبود اوضاع اقتصادی کشور را می‌داد. برجام اگرچه

جزئی از پرونده سیاست خارجی به شمار می‌آید، در فضای سیاسی داخلی کشور نیز زمینه‌ساز جدی‌ترین بحث‌ها بر سر حقوق هسته‌ای کشور شد.

اما ماحصل سیاست ترامپ اعلام رسمی خروج این کشور از توافق هسته‌ای با ایران در ۸ می ۲۰۱۸ بود. امری که به معنای بازگشت تحریم‌های ایالات متحده در دو قالب قوانین تحریمی مصوب کنگره و فرامین اجرایی رئیس‌جمهور امریکا بود. این تحریم‌ها که در دو قالب تحریم‌های اولیه و تحریم‌های فراسرزمینی (ثانویه) اعمال شدند آسیب‌هایی را متوجه درآمد حاصل از فروش نفت، بیمه، مبادلات بانکی، مبادلات ارزی و فلزات گرانبها، خرید کالاهای سرمایه‌ای و صنعتی، و کشتیرانی کرد.

از سوی دیگر، برجام به‌منزله توافقی بین‌المللی و دارای ضمانت اجرای بین‌المللی (قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت ملل متحد)، به‌رغم اقدام یک‌جانبه امریکا، از نظر پنج عضو باقی‌مانده، یعنی جمهوری اسلامی ایران، بریتانیا، فرانسه، روسیه و چین لازم‌الاجرا باقی ماند. یعنی پایبندی دولت‌های یادشده به برجام و ارائه تضمین‌های اقتصادی از سوی اتحادیه اروپا و چین، به‌ویژه در زمینه خرید نفت و ادامه دسترسی ایران به نظام بانکی بین‌المللی، تا حد زیادی می‌توانست از فشار تحریم‌های ایالات متحده علیه تهران بکاهد. با این حال، و بنابه ارتباطات مالی گسترده شرکت‌های بزرگ اروپایی (خصوصاً در حوزه انرژی)، چشم‌انداز همکاری اروپا دست‌کم در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی در ایران با موانعی روبه‌رو بوده است و کل فرایند مورد توافق را دچار مشکل ساخته و آن را نقض کرده است (کاوسی و گودرزی، ۱۴۰۰: ۵).

مبانی نظری و مروری بر مطالعات گذشته

گفتمان کردار اجتماعی زبان: فرکلاف رویکرد خود را مطالعه انتقادی زبان می‌نامد. در رهیافت وی، زبان کرداری اجتماعی است و این تفکر دارای چند مفهوم ضمنی است: ۱- زبان بخشی از جامعه است و خارج از آن نیست. ۲- زبان فرایندی اجتماعی است. ۳- زبان یک فرایند مشروط اجتماعی است- یعنی مشروط به سایر بخش‌های غیرزبانی جامعه است (Fairclough, 1989:22)

فرکلاف برای مفهوم گفتمان سه معنای متفاوت در نظر می‌گیرد. نخست گفتمان در انتزاعی‌ترین شکل خود به کاربرد زبان به مثابه رویه اجتماعی اشاره دارد و در معنای دوم نوعی کاربرد زبان در حوزه‌ای خاص است، نظیر گفتمان سیاسی یا علمی و در معنای سوم گفتمان

اسمی قابل‌شمارش است (یک گفتمان، آن گفتمان، گفتمان‌ها) که به روش سخن‌گفتنی اطلاق می‌شود که به تجربیات برآمده از منظری خاص معنا می‌دهد (یورگنسن و فیلیپس، ۱۳۸۹: ۱۱۸-۱۱۹). در الگوی فرکلاف، هر رویداد گفتمانی به‌طور همزمان یک قطعه متن، یک نمونه کردار گفتمانی، و یک نمونه کردار اجتماعی تلقی می‌شود. بعد متنی به تحلیل زبانی متون مرتبط است. بعد کردار گفتمانی ماهیت فرایندهای تولید و تفسیر متن را نمایان می‌کند. بعد کردار اجتماعی به مسئله تحلیل اجتماعی - نظیر موقعیت‌های سازمانی و نهادی رویداد گفتمان و اینکه آنها چگونه ماهیت کردار گفتمانی را شکل می‌بخشند و نیز اثرات سازنده گفتمان - متمرکز است. الگوی وی، در بُعد کردار گفتمانی بر مفهوم بینامتنیت، و در بُعد کردار اجتماعی بر مفهوم ایدئولوژی، به‌ویژه هژمونی، توجه دارد. در این رویکرد، ترکیب بینامتنیت و هژمونی است که چارچوبی کارآمد را برای مطالعه تغییر گفتمانی مرتبط با تغییر فرهنگی اجتماعی ایجاد می‌کند (قجری و نظری، ۱۳۹۲: ۸۸-۸۷).

بر مبنای سه لایه بالا، فرکلاف سه جنبه یا سه سطح نیز برای گفتمان‌کاوی انتقادی تشریح می‌کند: سطح اول توصیف است که با ویژگی‌های صوری متن ارتباط دارد. سطح دوم تفسیر است که به ارتباط میان متن و تعامل می‌پردازد- این که متن را حاصل فرایند تولید و منبع فرایند تفسیر بدانیم. سطح سوم تبیین است که به بیان ارتباط میان تعامل و بافت اجتماعی می‌پردازد- این که چگونه فرایندهای تولید و تفسیر تحت‌تأثیر اجتماع قرار دارند (فرکلاف، ۱۹۸۹: ۲۶-۲۷).

رویکرد اجتماعی شناختی: فن‌دیک از دیگر چهره‌های شاخص تحلیل گفتمان است که در آثارش به مطالعه تعصبات نژادی، قومی و بازنمایی آنها در گفتمان می‌پردازد. وی سه بعد اصلی گفتمان را شامل کاربرد زبان، برقراری ارتباط میان باورها یا شناخت، و تعامل در موقعیت اجتماعی می‌داند، که کاربرد زبان به زبان‌شناسی مربوط است، شناخت موردتوجه روانشناسی است و تعامل در موقعیت اجتماعی مسئله جامعه‌شناسی است. فن‌دیک فراهم آوردن توصیفی یکپارچه از سه بعد اصلی پیش‌گفته را وظیفه اصلی تحلیل گفتمان می‌داند: کاربرد زبان و باورها چگونه بر هم تأثیر می‌گذارند؟ تعامل چگونه بر شیوه سخن‌گفتن مردم تأثیر دارد؟ و باورها چگونه کاربرد زبان و تعامل را کنترل می‌کنند. همچنین مطالعات گفتمانی می‌توانند علاوه بر به‌دست‌دادن توصیف‌های نظام‌مند، نظریه‌هایی برای توضیح مناسبات میان کاربرد زبان، ارتباط میان باورها و تعامل در موقعیت اجتماعی فراهم کنند (فن‌دیک، ۱۳۸۷: ۱۸-۱۷).

فرض اصلی این رویکرد آن است که متون فی‌نفسه دارای معنا نیستند، بلکه استفاده-کنندگان از زبان‌اند که به آن‌ها معنا می‌بخشند. درواقع، باید «راهبردها و بازنمودهای شناختی روزنامه‌نگاران در تولید گزارش‌های خبری و نیز راهبردها و بازنمودهای شناختی خوانندگان آن‌ها را در فهم و به‌خاطر سپاری متون توضیح دهیم» (فن‌دیک، ۱۳۸۷: ۳۳۸).

در رویکرد فن‌دیک، ایدئولوژی مفهومی محوری است که نقشی ویژه در خلق شناخت‌های اجتماعی موردقبول گروه‌های اجتماعی، سازمان‌ها و نهادها دارد. درواقع، فن‌دیک در رویکرد گفتمانی خود به بُعد اجتماعی-شناختی ایدئولوژی توجه کرده، آن را به منزله جهان‌بینی‌ای تلقی می‌کند که شکل‌دهنده شناخت اجتماعی است (رایزیگل و وداک، ۲۰۰۹: ۸۸ به نقل از خسروی‌نیک، ۱۳۹۷: ۵۶).

چارچوب‌سازی: هر شکل از بازنمایی واقعیت چارچوب‌سازی است، همان‌طور که عکس گرفتن از یک رویداد چارچوب‌سازی است (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۸۶). می‌توان گفت رسانه‌ها برای چارچوب‌سازی رویدادها و ایجاد معنا برای مخاطبان از رویه‌های گوناگونی نظیر استعاره، کنایه و تمثیل بهره می‌برند تا داستان و روایتی معنادار از آنچه می‌خواهند بسازند و نظم معانی خاصی برای مخاطبان ایجاد کنند. فرایند چارچوب‌سازی رسانه‌ها مانند ساخت چارچوب برای خانه است: به تناسب اشیائی که در آن وجود دارد برای آن چارچوبی تهیه می‌شود. درواقع، فرستنده پیام نیز متناسب با محتوای خود قالب و ساختار خاصی را برای آن انتخاب می‌کند (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۸۸-۸۷).

این نظریه توضیح می‌دهد که چگونه بخشی خاص از محتوای رسانه، یا معانی بیان منتج از آن، در یک قالب عرضه می‌شود، به صورتی که تعبیر و تفسیر معینی را فراهم آورده، بقیه را طرد می‌کند. این چارچوب‌ها یا قالب‌های رسانه‌ای می‌توانند به‌واسطه رسانه‌های جمعی یا سازمان‌ها و جنبش‌های اجتماعی و سیاسی خاصی ایجاد شوند (تفنگ‌چی و کاظمی، ۱۳۹۶: ۶۷). چارچوب‌سازی درواقع دو مرحله بعد از دروازه‌بانی است؛ به این معنا که نخست دروازه‌بانان درباره منتشرشدن یا نشدن خبری تصمیم می‌گیرند و در صورتی که خبر برای انتشار تأیید شد، برای برجسته‌شدن یا نشدن آن و در انتها برجسته‌شدن یا نشدن برخی جنبه‌های آن تصمیم گرفته می‌شود (فرقانی و احمدی، ۱۳۹۰: ۷۰).

بیر^۱ بر این باور است که سه عامل «امور عادی و جهت‌گیری مشترک اتاق خبر» «رهبران افکار و رسانه‌های ملی» و «گفتمان‌های غیررسانه‌ای» منجر به شکل‌گیری چارچوب‌ها در اتاق خبر می‌شوند (Karen and Cautee: 2005: 188-189). به نقل از علیزاده، ۱۳۹۲: ۶۵). جهت‌گیری‌های اتاق خبر می‌توانند بستری را برای ایجاد چارچوب‌های تنظیم محتوا پدید آورند. خط‌مشی رسانه‌ای حاوی طرح‌ها و جهت‌گیری‌های کلی است که همه رسانه‌های خبری اخبار خود را براساس آن تنظیم می‌کنند. گفتمان درون‌رسانه‌ای نیز بر نحوه چارچوب‌بندی اخبار اثرگذار است. بدین ترتیب که، در بسیاری از مواقع، اتاق خبر رسانه‌ها متأثر از نظرات و دیدگاه‌های روزنامه‌نگارانی است که خود از روزنامه‌نگاران دیگر و رهبران افکار پیروی می‌کنند و رسانه‌های مخالف هم بر رسانه‌های ملی تأثیر دارند. علاوه بر این، گفتمان‌های غیررسانه‌ای، مانند گفتمان احزاب، سازمان‌های دولتی، گروه‌های فشار و امثال آنها، به واسطه اهرم‌های قدرتی که در اختیار دارند، در تنظیم محتوای رسانه‌ها نقش زیادی دارند و به اشکال مستقیم و غیرمستقیم بر سوگیری در اتاق‌های خبر اثرگذارند (علیزاده، ۱۳۹۲: ۶۵).

بازنمایی: طبق دیدگاه هال، بازنمایی ساخت معنا طبق چارچوب‌های گفتمانی است و هرگونه بازنمایی در درون گفتمان صورت می‌گیرد (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۱۶). بدون شک جهان مستقل از بازنمایی‌هایی که از آن صورت می‌گیرد وجود دارد، اما معنادار شدن جهان در گرو بازنمایی آن است. بنابراین، بازنمایی شیوه‌ای است که ما به واسطه آن واقعیت را معنادار می‌کنیم. همچنین معنایی را که درباره خودمان و دیگران و جهان ایجاد می‌کنیم، از طریق بازنمایی با یکدیگر سهیم می‌شویم یا درباره‌شان مجادله می‌کنیم. (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۱۶-۱۵).

رسانه هیچ‌گاه ابزاری خنثی و میانجی‌ای بی‌طرف برای ارائه تصویر به‌شمار نمی‌آید، زیرا به زبان و معنا متکی است و زبان و معنا نیز در چارچوب گفتمان، همواره به قدرت تکیه دارند. بنابراین، بازنمایی رویدادها در رسانه‌ها - فارغ از اخلاقی و غیر اخلاقی بودن آن - دارای سوگیری ایدئولوژیک و در جهت تضعیف یا تثبیت قدرت و گفتمانی ویژه است. (کاظمی و ناظر فصیحی، ۱۳۸۶: ۱۴۱). بنابراین، از رهگذر نظام بازنمایی، گفتمان مستقر در معناداری به رویدادهای خبری طبق ایدئولوژی شناختی خود عمل می‌کند و به این ترتیب گفتمان خود را بازتولید می‌کند و استمرار می‌بخشد.

چارچوب نظری پژوهش: پژوهش حاضر به کمک رویکردی ترکیبی به عناصر تحلیلی موجود در دو نظریه فن‌دیک و فرکلایف می‌پردازد. هردو اندیشمند یادشده بر این باورند که استفاده از نظریه‌ها و روش‌های ترکیبی گفتمان به غنی‌تر شدن این دست از مطالعات کمک می‌کند. به طور کلی در بازنمایی رسانه‌ای ما با دو رویکرد نشانه‌شناختی و گفتمانی مواجهیم که در این پژوهش از رویکرد گفتمانی برای مطالعه گفتمان مطبوعات کمک گرفته‌ایم. نظریه بازنمایی از برجسته‌ترین نظریه‌هایی است که برای تحلیل‌های گفتمانی سودمند است زیرا مبتنی بر پیوندی نزدیک میان زبان، ایدئولوژی و قدرت است. علاوه بر این برای شناخت چارچوب‌بندی‌های مطبوعات در خصوص خروج امریکا از برجام نیاز به رویکردی تفسیری داشتیم که بر همین مبنا از نظریه چارچوب‌بندی کمک گرفته‌ایم. همان طور که در تشریح این نظریه گفته شد رسانه برای جلب و جذب خواننده یا شنونده یا بیننده پاره‌ای از رویداد یا مساله را بازگو می‌نماید و در حقیقت قسمت‌هایی را برجسته می‌سازد و بخشی دیگر را نیز پنهان می‌کند و به این شیوه موضوع و رویداد مورد نظر را شکل و چاقویی متناسب با سیاست‌های رسانه‌ای خود می‌بخشد.

پیشینه پژوهش: پایان‌نامه‌ای با عنوان «بازتاب اخبار فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های خبری بین‌المللی: تحلیل محتوای شبکه‌های خبری بی‌بی‌سی، فاکس نیوز، فرانس ۲۴، الجزیره، و العربیه» نوشته علی احمدی در سال ۱۳۸۷ در دانشگاه علامه طباطبایی منتشر شد. هدف این پژوهش شناخت بازتاب اخبار فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های خبری بین‌المللی است. روش آن تحلیل محتوا و یافته‌های پژوهش حکایت از آن دارند که شبکه الجزیره بیش از سایر شبکه‌های خبری برنامه هسته‌ای ایران را پوشش داده و ارزش شهرت بیش از سایر ارزش‌ها در مطالب برجسته شده است. سبک مورد توجه شبکه‌ها عموماً مصاحبه خبری بوده که در این میان بیشتر مصاحبه‌ها با غیرمسلمانان و امریکایی‌ها انجام شده است.

پژوهشی با عنوان «بازتاب توافق ایران و ۵+۱ در روزنامه‌های سراسری ایران» به همت سجاد منصوری در سال ۱۳۹۴ انجام شده است. سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه «توافق هسته‌ای ایران و ۵+۱ در روزنامه‌های شرق، اعتماد، کیهان و وطن/مروز چگونه منعکس شده است؟ روش به‌کاررفته تحلیل محتوا و جامعه آماری همه مطالب و اخبار مرتبط با موضوع

توافق هسته‌ای در بازه زمانی یک هفته قبل و یک هفته بعد از امضای توافقنامه است. یافته‌های پژوهش با نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس استخراج شده‌اند.

پژوهش دیگری با عنوان «بررسی بازتاب اخبار مربوط به پس‌برجام در مقایسه بین روزنامه‌های اصلاح‌طلب و اصول‌گرا» در سال ۱۳۹۵ به دست الهام چیدری در دانشکده علوم انسانی گروه علوم ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی به نگارش درآمده است. این پژوهش از روش تحلیل محتوای کمی بهره برده است. نتیجه کلی این پژوهش نشان می‌دهد که روزنامه‌های دو جناح عمده سیاسی کشور درباره توافق هسته‌ای ایران با قدرتهای بزرگ دیدگاهی متفاوت دارند و در بازتاب اخبار پس‌برجام، موضع‌گیری‌های روزنامه‌های اصول‌گرا در قیاس با روزنامه‌های جناح اصلاح‌طلب واضح و قطعی است.

روش پژوهش: در انتخاب روش برای هر پژوهش باید به مؤلفه‌هایی نظیر هدف، چستی پژوهش و نوع مطالعه و ارزیابی (تحلیل در پژوهش‌های کیفی) توجه کرد. با توجه به موضوع مطالعه، روش انتخاب‌شده روش تحلیل گفتمان انتقادی است. شیوه تحلیل گفتمانی که در پژوهش حاضر به کار رفته است مبتنی بر آراء فن‌دیک و فرکلاف است. در روش تحلیل گفتمان، تحلیل‌گر در بررسی متن (نوشتاری، گفتاری و تصویری) از خود متن فراتر می‌رود و وارد بافت یا زمینه‌ای می‌شود که متن در آن خلق شده است. به عبارتی، در این نوع تحلیل، از سویی به روابط درون متن و از سوی دیگر به بافت‌های موقعیتی، اجتماعی، تاریخی و سیاسی متن توجه می‌شود. در این روش، فرایندهای تولید و شناخت متن، اثرات متقابل اهل زبان بر یکدیگر، و کاربردهای اجتماعی و فرهنگی گفتمان در سطوح متنوع و متفاوتی مطالعه می‌شود (نیک‌ملکی، ۱۳۸۴: ۱۰۷).

شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها: برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، پس از گزینش خبرها با روش نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند، فرم مشخصی بر مبنای اقتضانات خاص این پژوهش برای ثبت و استخراج اطلاعات طراحی شده است که علاوه بر اطلاعات شناسنامه‌ای متون (تاریخ انتشار اخبار، تیتراژ اخبار)، هشت کارویژه عمومی را نیز شامل می‌شود. در واقع در روش تحلیل گفتمانی، فن دیک دو سطح تحلیلی خرد و کلان مد نظر قرار می‌دهد؛ در سطح خرد، تحلیل گفتمان از یک سو بر متن، گفتار، کنش‌های ارتباطی موضعی متمرکز است و در سطح کلان نیز نظام‌های ساختاری گفتمان یا همان نظام‌های پیچیده اجتماعی، سیاسی، تاریخی و فرهنگی متن مورد توجه است (فرقانی، ۱۳۸۲: ۵۱) و در عین حال فرکلاف، سه اصل را در تحلیل

گفتمان مد نظر خود مورد توجه قرار می‌دهد که عبارتند از گفتمان به مثابه متن، گفتمان به مثابه کنش متقابل بین قواعد تولید متن و قواعد تفسیر متن و در نهایت گفتمان به مثابه بافت. کارویژه‌های اساسی پژوهش عبارتند از: نظام واژگانی (مثبت و منفی)، افراد و نهادهای مطرح شده در متن (مثبت و منفی)، قطب بندی (نحوه توصیف و معرفی خود و دیگری)، استناد یا ذکر شواهد در متن، پیش‌فرض‌ها، دلالت‌های ضمنی (تلقین و تداعی)، مولفه‌های اجماع و توافق، گزاره‌های اساسی. بعد از استخراج مقوله‌های متنی از متون مورد نظر، تحلیل و تفسیر فرامتنی صورت می‌گیرد که این تحلیل به اخذ نتایج اصلی و دستیابی به هدف‌ها و پاسخگویی به سوالات اصلی و فرعی پژوهش را فراهم می‌آورد.

جامعه مورد مطالعه و روش نمونه‌گیری: شامل تمامی خبرهای مرتبط با خروج امریکا از برجام در روزنامه‌های کیهان، رسالت، شرق و اعتماد از یک ماه پیش از تصمیم امریکا تا یک ماه پس از خروج امریکا از این توافق است. به عبارت دیگر، این پژوهش به بررسی آن دسته از اخبار مطبوعات منتخب می‌پردازد که در بازه زمانی ۹۷/۱/۱۸ تا ۹۷/۳/۱۸ منتشر شده و با موضوع، سؤال‌ها و اهداف پژوهش حاضر مرتبط باشند. علت انتخاب این بازه زمانی آن است که در این دوره، نخبگان و سیاستمداران و کارشناسان در روزنامه‌های کشور درباره خروج امریکا از برجام بسیار مباحثه و مناقشه می‌کردند.

روش نمونه‌گیری در پژوهش جاری، نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند یا قضاوتی است. شوانت^۱ منطق استفاده از نمونه‌گیری غیراحتمالی را این‌گونه توضیح می‌دهد: «محل‌ها و موردها به این دلیل انتخاب می‌شوند که رخدادهای مربوط به آن‌ها نقشی حیاتی در فهم فرایندها، مفاهیم و آزمون یا توضیح نظریه‌های پذیرفته‌شده ایفا می‌کنند» (لیندلف و تیلور، ۱۳۸۸: ۱۷۳). در تحلیل گفتمان انتقادی، عموماً برای تعیین حجم نمونه از نمونه‌های کوچک استفاده می‌شود. در این پژوهش نیز، براساس نوع کار، هنگام گزینش نمونه به این امر توجه شد که روزنامه‌ها به نوعی انتخاب شوند که در عین رعایت کوچکی حجم نمونه، معرف هردو جناح اصلی کشور باشند. بنابراین، از آنجاکه در پژوهش کیفی حجم نمونه مانند روش‌های کمی با استفاده از فرمول و رابطه آماری به دست نمی‌آید، نمونه‌گیری را تا جایی ادامه دادیم که به حد اشباع برسد، یعنی تا جایی که اگر نمونه جدیدی انتخاب شود چیز دیگری به دانسته‌های ما نیفزاید.

یافته‌های پژوهش

در این قسمت به کمک رهیافت فن‌دیک و فرکلاف در تحلیل گفتمان و جداول آماده‌شده برای تجزیه و تحلیل اطلاعات متنی، مقوله‌های گفتمانی از خبرهای روزنامه‌های منتخب درمورد خروج آمریکا از برجام استخراج می‌شود.

برای نمونه از هر روزنامه یک نمونه مفروض آورده شده و سپس یافته‌های اصلی در جدول نهایی هر روزنامه ترسیم شده است.

نمونه روزنامه اعتماد (تهدید هسته ای ظریف): گفتگو با شبکه تلویزیونی سی‌بی‌اس آمریکا نخستین فعالیت رسانه‌ای محمدجواد ظریف، وزیر خارجه کشورمان در بدو ورود به نیویورک بود. وزیر خارجه ایران از فرصت به دست آمده برای حضور در نیویورک در راستای اعلام آخرین مواضع جمهوری اسلامی ایران درباره برجام استفاده می‌کند و البته که تمامی این مواضع رنگ و بوی هشدار به خود گرفته‌اند. اصلی‌ترین پرسش‌هایی که خبرنگاران رسانه‌های آمریکایی از وزیر خارجه ایران دارند این است که در برابر خروج آمریکا از برجام چه خواهید کرد؟ اگر جهان از شما بخواهد که در برجام بمانید پاسخ شما چه خواهد بود؟ این سوال‌ها در مصاحبه ظریف با سی‌بی‌اس آمریکا نیز مطرح شد و وی پاسخ خود را به گونه‌ای انتخاب کرد که در رسانه‌های بین‌المللی به هشدار ایران تعبیر شد. وی در این گفت‌وگو که مشروح آن امروز پخش خواهد شد، هشدار داده است در صورت خروج دولت آمریکا از برجام و اعمال مجدد تحریم‌ها، کشورش آماده است تا فعالیت‌های هسته‌ای خود را از سر بگیرد. وی در این باره به خبرنگار سی‌بی‌اس می‌گوید: ایران خود را برای چند گزینه آماده کرده است که یکی از این گزینه‌ها، از سرگیری فعالیت‌های هسته‌ای با «سرعتی بیشتر» خواهد بود. ظریف در مورد پاسخ ایران به خروج احتمالی آمریکا از برجام گفت: گزینه‌های ایران آماده اجرا هستند و ما در زمانی که مناسب بدانیم، تصمیم لازم را خواهیم گرفت. وزیر امور خارجه ایران به سی‌بی‌اس گفت: دنیا نمی‌تواند از ما بخواهد به صورت یکجانبه و یک سوپه توافقی را اجرا کنیم که نقض شده است. وی در بخش‌های دیگری از مصاحبه با برنامه «Face the Nation» گفت: این حرف مایک پامپئو (نامزد وزارت خارجه آمریکا) در جلسه استماع کنگره که گفته برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز است، بوده و خواهد بود اعترافی دیرهنگام است، اما نشان می‌دهد که وجود تحریم‌ها هیچ دلیل واقعی نداشته است. پس آمریکا در حالی تحریم‌هایی به ایران تحمیل کرده که ما به دنبال بمب نبودیم: حالا هم می‌خواهد تحریم‌ها را برگرداند چون ما دنبال بمب نیستیم؟»

مایک پمپئو در نخستین جلسه استماع در کمیته روابط خارجی مجلس سنا که هفته گذشته برگزار شد در پاسخ به نگرانی برخی سناتورهای مبنی بر اینکه اگر آمریکا از برجام خارج شود، ایران با سرعت به سمت سلاح هسته‌ای خواهد رفت، ادعا کرده بود که تا پیش از برجام نیز برآورد سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا این نبود که تهران با سرعت به سمت سلاح هسته‌ای می‌رود و در صورت خروج آمریکا از برجام نیز این طور نخواهد بود که تهران با سرعت به سمت سلاح هسته‌ای برود.

در متن، چینش هدفمند واژگانی نظیر صلح‌آمیز، فرصت، توافق، گزینه‌های ایران، همگی دارای بار ارزشی مثبت و در مقابل چینش واژگانی منفی عموماً بر هشدار، اعمال مجدد تحریم‌ها، نقض، یک جانبه و یک سویه، تحمیل، بمب، نگرانی و سلاح هسته‌ای تأکید کرده است.

افراد و نهادهای مطرح‌شده در متن به صورت مثبت محمد جواد ظریف، وزیر خارجه ایران مطرح شده و در مقابل افراد و نهادهای منفی مطرح شده در متن عبارتند از: دولت آمریکا، مایک پمپئو، کنگره آمریکا، کمیته روابط خارجی مجلس سنا، سناتورهای آمریکا، سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا

متن در نحوه توصیف و معرفی خود (ارزش‌های منتسب به خود- ما) از هشدار ایران صحبت کرده، (ایران) آماده است تا فعالیت‌های هسته‌ای خود را از سر بگیرد، گزینه‌های ایران آماده اجرا هستند، ما در زمانی که مناسب بدانیم تصمیم لازم را خواهیم گرفت، ما به دنبال بمب نبودیم و نیستیم.

در نحوه توصیف یا معرفی دیگری (ارزش‌های منتسب به دیگری- آنها) از خروج دولت آمریکا از برجام و اعمال مجدد تحریم‌ها، تصمیم احیای تحریم‌ها توسط آمریکا متن در استناد یا ذکر شواهد به مواردی نظیر شبکه تلویزیونی سی بی اس آمریکا، وزیر خارجه ایران، خبرنگاران رسانه‌های آمریکایی، برنامه Face the Nation، سخن مایک پمپئو (نامزد وزارت امور خارجه آمریکا) اشاره می‌کند.

پیش‌فرض‌های متن نظیر هشدار ایران، ایران مایل به اجرای توافق یک‌جانبه برجام نیست، تحریم‌های آمریکا علیه ایران دلیل واقعی نداشته است، برنامه هسته‌ای ایران از ابتدا صلح‌آمیز بوده است و در صورت خروج آمریکا از برجام به سمت سلاح هسته‌ای نمی‌رود.

در بخش تلقین: متن درصدد ایجاد این ذهنیت است که احتمال خروج آمریکا از توافق هسته‌ای شدت گرفته است. نویسنده به مصاحبه ظریف و استنادی که وزیر امور خارجه ایران به

سخن پمپئو مبنی بر این که برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز است، اشاره می‌کند و در ادامه نیز با نقل قول از ظریف مبنی بر فقدان دلیل واقعی برای اعمال مجدد تحریم‌ها توسط آمریکا علیه ایران، سعی در القای این ذهنیت دارد که آمریکا به دنبال اعمال فشار حداکثری است و کم و کیف توافق هسته‌ای در این راستا چندان اهمیتی برای آمریکا ندارد.

در بخش تداعی، از اشارات متن چنین بر می‌آید که ایران برای هر اقدام آمریکا، برنامه و اقدام متقابلی را دارد.

مؤلفه‌های اجماع و توافق در متن: یکی از گزینه‌ها، از سرگیری فعالیت‌های هسته‌ای با «سرعتی بیشتر» خواهد بود، ظریف در مورد پاسخ ایران به خروج احتمالی آمریکا از برجام گفت گزینه‌های ایران آماده اجرا هستند و ما در زمانی که مناسب بدانیم، تصمیم لازم را خواهیم گرفت، وزیر امور خارجه ایران به سی بی‌اس گفت: دنیا نمی‌تواند از ما بخواهد به صورت یکجانبه و یک سوپه توافقی را اجرا کنیم که نقض شده است، حرف مایک پامپئو (نامزد وزارت خارجه آمریکا) در جلسه استماع کنگره که گفته برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز است، اعترافی دیر هنگام است، اما نشان می‌دهد که وجود تحریم‌ها هیچ دلیل واقعی نداشته است.

گزاره‌های اساسی متن شامل: ظریف پاسخ خود را به گونه‌ای انتخاب کرد که در رسانه‌های بین‌المللی به هشدار ایران تعبیر شد، ایران آماده است تا فعالیت‌های هسته‌ای خود را از سر بگیرد، آمریکا در حالی تحریم‌هایی به ایران تحمیل کرده که ما به دنبال بمب نبودیم.

جدول ۱- یافته‌های تحلیل گفتمانی روزنامه/اعتماد

کارویژه‌های تحلیل متن	گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه/اعتماد در زمینه خروج آمریکا از برجام
نظام واژگان	مثبت فرصت. توافق. صلح آمیز. منافع ملی. پایبند. دستاورد. توان داخلی. دانش فنی. امنیت پایدار. توان دفاعی و موشکی. صادق. ریزنی. تبادلات مالی. روشن. جبران. اطمینان‌های کافی. حمایت. ظرفیت‌های مان. تولید. صادرات. قوی‌تر.
	منفی خروج آمریکا از برجام. تحریم‌ها. یک‌سویه. اعترافی دیر هنگام. تحمیل. نگرانی. سلاح هسته‌ای. ادعا. بلاتکلیفی. خسارت بیشتر. بدعهدی. جنایت. براندازی. بی‌حیاطی. بی‌تأثیر. لغو. تحریم‌های ثانویه. خروج توتال از ایران. عهدشکنی‌ها. پیمان‌شکنی آمریکا. کند. ضربه. نابود. فشار. جریمه. گرفتاری و سختی.
افراد و نهادهای	مثبت محمدجواد ظریف. وزیر خارجه ایران. الیاس حضرتی. نماینده مردم تهران. جمهوری اسلامی ایران. آژانس. دبیرکل سازمان ملل. شورای امنیت. عضو هیئت رئیسه فراکسیون امید. مقام معظم رهبری. رئیس‌جمهور.

گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه/اعتماد در زمینه خروج امریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
رئیس‌جمهور فرانسه. نخست‌وزیر انگلیس. صدراعظم آلمان. بیژن نامدار زنگنه. چینی‌ها. وزیر نفت. اتحادیه اروپا. شرکت‌های اروپایی. شرکت سی.ان.پی.سی چین.	مطرح شده در متن
دولت امریکا. مایک پمپئو. کنگره امریکا. کمیته روابط خارجی مجلس سنا. سناتورهای امریکا. سازمان‌های اطلاعاتی امریکا. ترامپ. امریکا. مدیران توتال. شرکت توتال. بانک‌های امریکایی. شرکت مرسک.	منفی
تمامی مواضع وزیر امور خارجه ایران رنگ‌وبوی هشدار به‌خود گرفته‌اند. (ایران آماده است تا فعالیت‌های هسته‌ای خود را از سر بگیرد. گزینه‌های ایران آماده اجرا هستند. ما به دنبال بمب نبودیم و نیستیم. از خروج برجام توسط ترامپ بدمان نمی‌آید و از آن استقبال هم می‌کنیم. ما داوطلب خروج از برجام نخواهیم بود. منافع ملی ما ایجاب کرد درباره برجام پای میز مذاکره بنشینیم. جمهوری اسلامی ایران به تمام مسئولیت‌های خود در برجام کاملاً پایبند بوده است. جمهوری اسلامی ایران زخم‌های بسیاری از جنایت‌های امریکا دیده است. ما بر توان داخلی تکیه داریم. در زمینه توان دفاعی و موشکی با کسی تعارف نداریم. از همه ظرفیت‌هایمان برای تولید و صادرات استفاده می‌کنیم. ضربه‌ای که ما را زمین نمی‌زند و نابود نمی‌کند، قوی‌ترمان خواهد کرد. برنامه داریم قوی‌تر در میدان تولید نفت جهان حاضر شویم.	منتسب به خود
خروج دولت امریکا از برجام و اعمال مجدد تحریم‌ها. تصمیم احیای تحریم‌ها توسط امریکا. نگرانی برخی سناتورها مبنی بر اینکه اگر امریکا از برجام خارج شود، ایران با سرعت به سمت سلاح هسته‌ای خواهد رفت. بسیاری از تعهدات طرف غربی عملی نشده. امریکایی‌ها قابل اعتماد نیستند. بدعهدی امریکا نسبت به یک قرارداد بین‌المللی چندجانبه. جنایت‌های امریکا. استراتژی امریکایی‌ها همیشه براندازی بوده. تحریم‌های امریکا علیه ایران بازمی‌گردند. پیمان شکنی امریکا.	منتسب به دیگری
شبکه تلویزیونی سی‌بی‌اس امریکا. وزیر خارجه ایران. خبرنگاران رسانه‌های امریکایی. سخن مایک پمپئو. برآورد سازمان‌های اطلاعاتی امریکا. الیاس حضرتی. برجام. گزارش‌های آژانس و دبیرکل سازمان ملل و شورای امنیت. عضو هیئت رئیسه فراکسیون امید. از سال ۱۳۳۲ تاکنون. مقام معظم رهبری. رئیس‌جمهوری. در زمان جنگ هشت‌ساله. سخنان افسر عربستانی. رئیس‌جمهور فرانسه. نخست‌وزیر انگلیس و صدراعظم آلمان. سخن بیژن نامدار زنگنه. مدیران توتال. اطلاعاتی توتال. شرکت دانمارکی مرسک. وزیر نفت.	استناد یا ذکر شواهد در متن
هشدارآمیز بودن مواضع وزیر امور خارجه ایران. ایران در صورت خروج امریکا از برجام گزینه‌هایی دارد. ایران مایل به اجرای توافق یک‌جانبه برجام نیست. تحریم‌های امریکا علیه ایران دلیل واقعی نداشته است. برنامه هسته‌ای ایران از ابتدا صلح‌آمیز بوده است. برجام برای ما کارآمد نبود. طرف غربی به بسیاری از تعهدات خود در توافق عمل نکرده است. ایران به دنبال خروج از برجام نیست. قابل اعتماد نبودن امریکایی‌ها. دستاورد برجام ارائه	پیش‌فرض‌ها

گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه/اعتماد در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
<p>تصویری از بدعهدی آمریکایی‌ها است. استراتژی آمریکایی‌ها همیشه براندازی بوده است. عدم مذاکره درباره منافع ملی و توان دفاعی و موشکی‌مان. برجام قراردادی چندجانبه با مشارکت آمریکا و اروپا است. عدم پایداری توتال در قبال تحریم‌های آمریکا. معافیت تحریمی آمریکا شرط لازم برای تداوم همکاری توتال در پارس جنوبی ایران. ایران از کنشگران مهم در بخش انرژی است. خروج آمریکا از برجام و خروج توتال از ایران منجر به توقف فعالیت‌های نفتی نمی‌شود. ابزارهایی برای فشار به توتال در دست ایران هست.</p>	
<p>احتمال خروج آمریکا از توافق هسته‌ای شدت گرفته است. آمریکا به دنبال اعمال فشار حداکثری است و کم‌توقیف توافق هسته‌ای در این راستا چندان اهمیتی برای آمریکا ندارد. برجام معامله‌ای بوده که امتیازدهی ایران در آن بیشتر نمایان است. توان موشکی و دفاعی برای امنیت کشور الزامی است. با خارج شدن آمریکا از برجام آسیب جدی به ایران نمی‌رسد. رهبران اروپایی عزم راسخی برای حمایت از شرکت‌های نفتی در قبال تحریم‌های آمریکا علیه ایران ندارند. تداوم همکاری شرکت‌های توتال و مرسک با صنایع نفت و گاز ایران امکان‌پذیر نیست. کمک سایر طرف‌های برجام عاملی مهم برای حفظ برجام است. برخی کشورهای همسایه با سیاست‌های ترامپ علیه ایران موافق و خشنودند.</p>	<p>دلالت‌های ضمنی</p>
<p>ایران برای هر اقدام آمریکا علیه برجام برنامه و اقدام متقابلی دارد. دشمنی آمریکا با ایران از ابتدای انقلاب تاکنون است و خروج آمریکا از برجام نیز در راستای همین استراتژی آمریکا یعنی براندازی و زیر فشار قرار دادن بیشتر ایران است. توتال یک بار دیگر نیز به بهانه تحریم‌ها ایران را ترک کرده است. ایران در برابر فشارها مقاومت می‌کند.</p>	<p>تلقین</p>
<p>ایران برای هر اقدام آمریکا علیه برجام برنامه و اقدام متقابلی دارد. دشمنی آمریکا با ایران از ابتدای انقلاب تاکنون است و خروج آمریکا از برجام نیز در راستای همین استراتژی آمریکا یعنی براندازی و زیر فشار قرار دادن بیشتر ایران است. توتال یک بار دیگر نیز به بهانه تحریم‌ها ایران را ترک کرده است. ایران در برابر فشارها مقاومت می‌کند.</p>	<p>تداعی</p>
<p>در صورت خروج آمریکا از برجام نیز ایران برنامه و اقدام متقابلی برای اجرا دارد. برجام، توافقی چندجانبه است اما تنها ایران به تمامی تعهدات خود عمل کرده است و طرف غربی از مسئولیت‌های خود در قبال این توافق خودداری کرده است. خروج آمریکا از برجام و بازگشت مجدد تحریم‌ها که اهمی برای فشار به ایران است سبب شده که شرکت‌های نفتی و بین‌المللی از حضور و سرمایه‌گذاری در ایران خودداری کنند.</p>	<p>مؤلفه‌های اجماع و توافق</p>
<p>ظریف پاسخ خود را به گونه‌ای انتخاب کرد که در رسانه‌های بین‌المللی به هشدار ایران تعبیر شد. در صورت خروج دولت آمریکا از برجام، ایران آماده است تا فعالیت‌های هسته‌ای خود را از سر بگیرد. ما به دنبال بمب نبودیم. جمهوری اسلامی ایران به تمام مسئولیت‌های خود در برجام کاملاً پایبند بوده است. مهم‌ترین دستاورد برجام، در واقع، ارائه تصویری از بدعهدی آمریکایی‌ها بود. استراتژی آمریکایی‌ها همیشه براندازی بوده است. در زمینه توان دفاعی و موشکی با کسی تعارف نداریم و به هیچ عنوان قابل مذاکره هم نیست. انتظار داریم اتحادیه اروپا عهدشکنی‌ها را جبران کند و در حدی که می‌شود اطمینان‌های کافی را برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های بین‌المللی ایجاد کند. ایران در بخش انرژی قابل‌صرف‌نظر نیست. ضربه‌ای که ما را زمین نمی‌زند و نابود نمی‌کند قوی‌ترمان خواهد کرد.</p>	<p>گزاره‌های اساسی</p>

نمونه روزنامه شرق (محمد جواد ظریف: در نیویورک با افراد موثر دو حزب آمریکا گفتگو کردم): آخرین روز فروردین ماه بود که محمدجواد ظریف، وزیر خارجه ایران برای شرکت در اجلاس عالی رتبه صلح پایدار به نیویورک سفر کرد. او در این سفر یک هفته‌ای با برخی از مقامات سابق آمریکایی دیدار و در شورای روابط خارجی آمریکا سخنرانی کرد. دیدار با جان کری، وزیر خارجه سابق آمریکا یکی از برنامه‌های ظریف بود. به گزارش «ایسنا» او روز گذشته درباره دیدارش با جان کری و برخی از مقامات دولت قبلی آمریکا درباره برجام گفت: «در سفر خود به نیویورک با افراد مختلف خارج از دولت آمریکا که در گذشته در مذاکرات ۱+۵ حضور داشتند و از گروه‌های تصمیم ساز و نخبگان سیاسی هستند، گفت و گو کردم تا واقعیات را به آنها منتقل کنیم». ظریف گفت: «واقعیت آن است که جمهوری اسلامی ایران تاکنون برجام را رعایت کرده و کشوری جدی در صحنه بین الملل است، اما در مقابل آمریکایی‌ها به برجام پایبند نبوده‌اند که این نشان از غیرقابل اعتماد بودن آمریکایی‌ها دارد». وزیر خارجه ایران با یادآوری اینکه در این مذاکرات بر تاثیرگذاری این رفتارها بر وجهه آمریکا در صحنه بین المللی تاکید شد، تصریح کرد: «در حقیقت نخبگان سیاسی آمریکا باید این حرف‌ها را شنیده و منتقل کنند؛ بنابراین این مذاکرات به شکل مفصل انجام شد». ظریف در مورد تاثیرگذاری جان کری در دولت ترامپ هم گفته: «در آمریکا همه افراد که دارای نفوذ سیاسی هستند می‌توانند در روند تصمیم‌سازی تاثیرگذار باشند، آقای جان کری و دیگر افراد حزب دموکرات در دولت ترامپ تاثیر ندارند اما آمریکا تنها یک دولت مستقر در کاخ سفید نیست، آمریکا مجموعه‌ای از افکار عمومی و گروه‌های لابی و فشار و مطالعاتی است که مجموعه‌ای این عوامل سیاستی را پیش می‌برد». او ادامه داد: «در سفر خود به نیویورک با افراد موثر در حزب جمهوری خواه، حزب دموکرات، رسانه و گروه‌های مطالعاتی مذاکره شد که مجموعه آنها باید به کار گرفته شود. کشورهای دیگر برای انجام چنین ملاقاتی ده‌ها و بیش از ۱۰۰ میلیون دلار هزینه می‌کنند تا هماهنگ و برگزار شود زیرا این گفت و گوها و انتقال پیام‌ها تاثیرگذار است». محمدجواد ظریف درباره آینده برجام هم گفت: «ایران بر اساس منافع خود تصمیم می‌گیرد و اقدام آمریکا در صورتی که تصمیم اشتباه پیش بینی شده را اتخاذ کند، به نفع آمریکایی‌ها نخواهد بود. جمهوری اسلامی ایران پیش بینی‌های لازم را کرده تا تصمیم آمریکا تاثیری بر زندگی مردم نداشته باشد؛ البته دولت از گذشته پیش بینی‌هایی کرده و به مسئولان ذی ربط اطلاع رسانی شده است». به گفته ظریف خروج از برجام در حوزه بین المللی قطعاً به انزوای

آمریکایی‌ها منجر خواهد شد، بنابراین در صورت اتخاذ چنین تصمیمی آمریکایی‌ها در حوزه بین‌المللی منفعتی نخواهند برد، در واقع منافع ایران باید در برجام تضمین شود در غیر این صورت اگر آمریکا بخواهد به روش‌های مختلف به جمهوری اسلامی ایران فشار اقتصادی اعمال کند، ایران قطعاً واکنش مناسب از خود نشان می‌دهد.

در متن، چینش هدفمند واژگانی نظیر رعایت برجام، روند تصمیم‌سازی، مذاکره، هماهنگ، منافع، پیش‌بینی‌های لازم، تضمین دارای بار ارزشی مثبت بوده و در مقابل واژگانی نظیر پایبند نبودن، غیر قابل اعتماد، تصمیم اشتباه، انزوا، فشار اقتصادی به شکل منفی به کار رفته‌اند.

افراد و نهادهای مطرح‌شده در متن به صورت مثبت شامل: محمد جواد ظریف، جان کری، جمهوری اسلامی ایران هستند و در مقابل افراد و نهادهای منفی: امریکا، دولت ترامپ، گروه‌های لابی، گروه‌های فشار معرفی شده‌اند.

متن در نحوه توصیف و معرفی خود (ارزش‌های منتسب به خود- ما) از رعایت برجام توسط جمهوری اسلامی سخن گفته است، کشوری جدی در صحنه بین‌الملل است، ایران بر اساس منافع خود تصمیم می‌گیرد، جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی‌های لازم را کرده، دولت از گذشته پیش‌بینی‌هایی کرده است.

متن در نحوه توصیف یا معرفی دیگری (ارزش‌های منتسب به دیگری- آنها) از عدم پایبندی آمریکایی‌ها به برجام می‌گوید، غیر قابل اعتماد بودن آمریکایی‌ها، انزوای قطعی آمریکا در حوزه بین‌المللی در نتیجه خروج از برجام.

استناد یا ذکر شواهد در متن شامل: محمد جواد ظریف، مذاکرات با مقامات سابق آمریکایی است

پیش‌فرض‌های متن نظیر ایران برجام را رعایت کرده است، غیر قابل اعتماد بودن آمریکا، عدم پایبندی آمریکا به معاهدات بین‌المللی، مؤثر نبودن جان کری و افراد حزب دموکرات در دولت ترامپ، گستردگی فضای تصمیم‌گیری در داخل آمریکا، جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی‌های لازم را کرده، آمریکایی‌ها در صورت خروج از برجام در حوزه بین‌المللی منفعتی نمی‌برند، منافع ایران در برجام باید تضمین شود

در بخش تلقین، متن درصدد ایجاد این ذهنیت است که مذاکرات با مقامات سابق دولت آمریکا می‌تواند بر تصمیم دولت کنونی آمریکا اثرگذار باشد، علاوه بر این جمهوری اسلامی ایران از مدت‌ها پیش به احتمال خروج آمریکا از برجام توجه کرده و برای مقابله با آن برنامه دارد.

در بخش تداعی، از اشارات مختلف متن، فشارهای اقتصادی امریکا و تحریم‌های مختلف علیه ایران به ذهن می‌رسد.

مولفه‌های اجماع و توافق در متن، شامل: در سفر خود به نیویورک با افراد مختلف خارج از دولت امریکا که در گذشته در مذاکرات ۱+۵ حضور داشتند، گفت و گو کردم. نخبگان سیاسی امریکا باید این حرف‌ها را شنیده و منتقل کنند، در امریکا همه افراد که دارای نفوذ سیاسی هستند می‌توانند در روند تصمیم‌سازی تاثیرگذار باشند، امریکا تنها یک دولت مستقر در کاخ سفید نیست، در سفر خود به نیویورک با افراد مؤثر در حزب جمهوری خواه، حزب دموکرات، رسانه و گروه‌های مطالعاتی مذاکره شد که مجموعه آنها باید به کار گرفته شود

گزاره‌های اساسی متن شامل: جمهوری اسلامی ایران تاکنون برجام را رعایت کرده، آمریکایی‌ها به برجام پایبند نبوده‌اند. ایران بر اساس منافع خود تصمیم می‌گیرد. منافع ایران باید در برجام تضمین شود

جدول ۲- یافته‌های تحلیل گفتمانی اخبار روزنامه شرق

کارویژه‌های تحلیل متن	گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه شرق در زمینه خروج امریکا از برجام
نظام واژگان	تأثیرگذاری. روند تصمیم‌سازی. مذاکره. هماهنگ. منافع. پیش‌بینی‌های لازم. تضمین. زنده نگه‌داشتن برجام. استاندارد. اتصال ایران به سوییت. حیات توافق هسته‌ای. حل‌وفصل سیاسی و مسالمت‌آمیز. آمادگی تام. وفاق و همدلی. یک‌صدا و پشتیبان یکدیگر. تجربه بسیار مؤثر.
	غیرقابل‌اعتماد. تصمیم اشتباه. انزوا. فشار اقتصادی. اخراج پرهزینه. کند. تحریم‌های امریکا. کاهش شدید درآمدهای نفتی. تحریم‌های جدید. ضرر. عواقبی جدی. خروج ترامپ از برجام، سخیف. شوی دیپلماتیک. تمسخر. تهدید. گرفتار. شرارت آمیز. کوتاه‌فکر. اخاذی. رذل. تخریب. زور. خصلت‌های مغرورانه. خلأ بین‌المللی. اقدامات سبک‌سرا. حاشیه‌سازی‌ها. ناپخته. اختلاف‌نظرها، دشمن حریص.
افراد و نهادهای مطرح شده در متن	محمدجواد ظریف. وزیر خارجه ایران. مقامات سابق امریکایی. جان کری. وزیر خارجه سابق امریکا. جمهوری اسلامی. اتحادیه اروپا. چین. روسیه. سوییت. بانک‌های ایران. بانک مرکزی ایران. شرکت‌های ایرانی. آلمان. فرانسه. انگلیس. رئیس مجلس. مجلس شورای اسلامی. سازمان ملل. اتحادیه اروپا. علی لاریجانی. سوریه. روحانی. سازمان انرژی اتمی. وزارت خارجه.

گزیده مقوله‌های گفتگویی روزنامه شرق در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن	
<p>امریکا. دولت ترامپ. گروه‌های لابی. گروه‌های فشار. ترامپ. رژیم صهیونیستی.</p>	<p>منفی</p>	
<p>جمهوری اسلامی تاکنون برجام را رعایت کرده و کشوری جدی در صحنه بین‌الملل است. ایران بر اساس منافع خود تصمیم می‌گیرد. جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی‌های لازم را کرده است. ایران به دنبال رفتار ماجراجویانه و عکس‌العملی نیست. ایران همه راه‌های حل و فصل سیاسی و مسالمت‌آمیز را طی کرده است. جمهوری اسلامی ایران با اقدامات هسته‌ای خود ایشان را سر عقل می‌آورد. ایران هیچ تعهدی ندارد که در جایگاه گذشته خود در مسئله هسته‌ای قرار گیرد.</p>	<p>منتسب به خود</p>	<p>قطب‌بندی</p>
<p>امریکایی‌ها به برجام پایبند نبوده‌اند. غیرقابل اعتماد بودن امریکایی‌ها. انزوای قطعی آمریکا در حوزه بین‌المللی در نتیجه خروج از برجام. رئیس‌جمهوری آمریکا اعلام کرد از برجام خارج خواهد شد. تحریم‌های آمریکا اشخاص حقیقی و شرکت‌های حقوقی را که در آمریکا فعالیت می‌کنند از ادامه فعالیت و سرمایه‌گذاری در ایران باز می‌دارد. ترامپ بیش از یک سال است که این شوی دیپلماتیک را اجرا می‌کند. ترامپ فردی خودشیفته و ناشی در سیاست است. ترامپ آنچه رئیس‌جمهوری قبلی آمریکا ایجاد کرده تخریب کرده. با توجه به نوع رفتار اروپا در گذشته چندان به ادعای اولیه آنها در حفظ داشتن توافق هسته‌ای نمی‌توان اطمینان داشت. آقای ترامپ از کفایت عقلانی برای حل و فصل مسائل برخوردار نیست. خصلت‌های مغرورانه. دشمن حریص و طمع‌کار و بی‌اخلاق. نگاهشان به کشورها از بالا به پایین است و هر وقت احساس کنند، بازی را به هم می‌زنند.</p>	<p>منتسب به دیگری</p>	
<p>محمد جواد ظریف. مذاکرات با مقامات سابق امریکایی. گزارش فارس به نقل از بلومبرگ. سویفت. رئیس‌جمهور آمریکا. قانون اتحادیه اروپا. رئیس مجلس. سخنان رئیس‌جمهوری آمریکا. رئیس‌جمهوری قبلی آمریکا.</p>		<p>استناد یا ذکر شواهد در متن</p>
<p>ایران برجام را رعایت کرده است. عدم پایبندی و غیرقابل اعتماد بودن امریکایی‌ها. مؤثر نبودن جان کری و افراد حزب دموکرات در دولت ترامپ. گستردگی فضای تصمیم‌گیری در داخل آمریکا. امریکایی‌ها در صورت خروج از برجام در حوزه بین‌المللی منفعتی نمی‌برند. منافع ایران در برجام باید تضمین شود. اتحادیه اروپا، چین و روسیه در پی حفظ برجام هستند. اتحادیه اروپا بر سویفت نفوذ بیشتری دارد. در صورت حفظ صادرات نفتی، تحریم‌های آمریکا بی‌اثر است. جایگزین‌هایی برای سویفت وجود دارد. ترامپ نماینده منافع برخی مسئولان منطقه یعنی رژیم صهیونیستی است. ترامپ در پی تخریب برجام است. ایران مایل به حفظ برجام است. عدم اطمینان به اروپا برای پایداری نگاه داشتن برجام. ایران توانایی اقدام متقابل را دارد. با وجود شرایط فعلی (خروج آمریکا از برجام)</p>		<p>پیش‌فرضها</p>

گزیده مقوله‌های گفتگویی روزنامه شرق در زمینه خروج امریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
ایران تعهدی ندارد که در جایگاه گذشته خود در مسئله هسته‌ای قرار گیرد.	
مذاکراتی با مقامات سابق دولت امریکا می‌تواند بر تصمیم دولت کنونی امریکا (مبنی بر حفظ یا خروج از برجام) اثرگذار باشد. جمهوری اسلامی ایران از مدت‌ها پیش به احتمال خروج امریکا از برجام توجه کرده و برای مقابله با آن برنامه دارد. سوییفت با تصمیم ترامپ مبنی بر تحریم ایران همراهی نمی‌کند. سوییفت عاملی کلیدی است که می‌تواند در ایستادگی ما مقابل امریکا به ایران کمک نماید. بازگشت به فعالیت‌های هسته‌ای از سوی سازمان انرژی هسته‌ای می‌تواند پاسخی به خروج امریکا از برجام باشد. حفظ وحدت در کشور عنصر کلیدی برای مقابله با دشمن است. کشورهای غربی به دنبال امتیازگیری هستند.	دلالت‌های ضمنی تلقین
فشارهای اقتصادی امریکا و تحریم‌ها علیه ایران، اهرمی برای تغییر دادن نظر ایران بوده است. سوییفت در سال ۲۰۱۲ دسترسی بانک‌های ایران را قطع کرده بود. اروپا قبلاً هم در قبال ایران عهدشکنی کرده است. ایران آمادگی برای ازسرگیری فعالیت‌های هسته‌ای دارد.	تداعی
مذاکره با مقامات سابق دولت امریکا برای اثرگذاری بر تصمیم دولت کنونی امریکا در مورد حفظ برجام بوده است. به کمک سوییفت ایران می‌تواند نقل و انتقال مالی خود را حفظ و در مقابل امریکا ایستادگی کند. رئیس‌جمهوری امریکا فردی پیش‌بینی‌ناپذیر است که در سخنان خود دچار تناقض است.	مؤلفه‌های اجماع و توافق
جمهوری اسلامی ایران تاکنون برجام را رعایت کرده و کشوری جدی در صحنه بین‌الملل است؛ اما، در مقابل، امریکایی‌ها به برجام پایبند نبوده‌اند که این نشان از غیرقابل‌اعتمادبودن امریکایی‌ها دارد. ایران بر اساس منافع خود تصمیم می‌گیرد. خروج از برجام در حوزه بین‌المللی قطعاً به انزوای امریکایی‌ها منجر خواهد شد. منافع ایران باید در برجام تضمین شود. تصمیم و پافشاری اتحادیه اروپا، روسیه، چین و ایران برای حفظ برجام بی‌نتیجه نخواهد بود. اروپا نفوذ بیشتری را نسبت به امریکا بر نظام سوییفت دارد. سوییفت دسترسی بانک‌های ایرانی را مجدداً قطع نخواهد کرد. امریکا می‌تواند سوییفت را تحریم کند اما این مسئله هم به ضرر خود امریکا خواهد بود و هم عواقبی جدی برای نظام مالی بین‌المللی در پی خواهد داشت. آقای ترامپ ذوق زده است که در قبال اقدامات شرارت‌آمیز برخی کشورهای کوتاه‌فکر منطقه اخاذی می‌کند. باتوجه به نوع رفتار سال‌های دور اروپا چندان به ادعای اولیه آنها در پابرجا نگه‌داشتن توافق هسته‌ای نمی‌توان اطمینان داشت. اگر اروپا و کشورهای مهم مانند روسیه و چین این خلأ بین‌المللی را پر کنند، شاید راهی برای ادامه مسیر باشد. ضرورت دارد ملت ایران و تمام جریان‌های سیاسی در این مسیر هم‌صدا باشند.	گزاره‌های اساسی

نمونه روزنامه رسالت (وزیر اقتصاد: تجار نگران نباشند، تصمیم ترامپ اقتصاد ایران را لرزان نمی‌کند): وزیر امور اقتصادی و دارایی با بیان اینکه تجار و فعالان کسب و کار نباید نگران شرایط آینده کشور باشند، گفت: تصمیم ترامپ نمی‌تواند اقتصاد را لرزان کند. مسعود کرباسیان در گفتگو با تسنیم با اشاره به وضعیت عمومی اقتصاد ایران اظهار داشت: صاحبان کسب و کار و تجار نباید نگرانی درباره شرایط پیش روی کشور داشته باشند. خوشبختانه با اقدامات دولت و پیش‌بینی‌های انجام شده، فضایی رقم خورده که مولفه‌های بیرونی مانند تصمیم دولت آمریکا نمی‌تواند پایه‌های ثبات اقتصادی کشور را لرزان کند. کرباسیان افزود: شاخص‌های اقتصادی کشور در حال حاضر دلالت بر وضعیت مناسب ارزی و رشد دارند و به همین جهت نیز جامعه و فعالان اقتصادی نباید در اضطراب اثرات رفتارهای یکطرفه و خارج از عرف بین‌المللی آمریکا باشند. آنچه طی ۵ سال گذشته در اقتصاد ایران رخ داده، همگی متکی به استفاده از مزیت درون‌زایی و برون‌نگری بوده است و به همین دلیل هم امروز ما کمترین میزان اثرپذیری از تصمیمات آمریکا را داریم. وزیر امور اقتصادی و دارایی افزود: خوشبختانه سطح تعاملات ایران با کشورهای اروپایی در وضعیت بسیار مطلوبی قرار دارد و رفت و آمدهای هیئت‌های تجاری بخش خصوصی طی ۴ سال گذشته نیز تایید می‌کند که بیشترین حجم و تعداد قراردادهای سرمایه‌گذاری خارجی میان ایران و کشورهای اروپایی بسته شده است. وی گفت: همچنین طی یک سال گذشته سطح روابط ایران با کشورهای نظیر روسیه و چین به خصوص در حوزه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری مشترک افزایش یافته و همین رفتارها میزان آسیب‌پذیری اقتصاد ایران از رفتارهای آمریکا را به حداقل رسانده است. کرباسیان بیان داشت: آنچه امروز برای ما اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد حفظ ثبات اقتصادی و ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری است. در مورد گزاره اول دولت از یک ماه قبل برنامه ریزی‌های دقیقی را به انجام رسانده تا بازارهایی مانند ارز تحت تاثیر عوامل مخرب بیرونی و رفتارهای سیاسی دچار نوسان نشوند.

در متن، چپ‌نش هدفمند واژگانی نظیر پایه‌های ثبات اقتصادی کشور، وضعیت مناسب ارزی، رشد، مزیت درون‌زایی و برون‌نگری، تعاملات ایران، وضعیت بسیار مطلوب، حفظ ثبات اقتصادی، امنیت سرمایه‌گذاری، برنامه‌های دقیق به شکل مثبت به مساله خروج آمریکا از برجام پرداخته اند و در مقابل واژگانی نظیر لرزان، اضطراب، رفتارهای یکطرفه و خارج از عرف بین‌المللی، آسیب‌پذیری، عوامل مخرب بیرونی دارای بار ارزشی منفی هستند.

افراد و نهادهای مطرح‌شده در متن به شکل مثبت شامل: وزیر امور اقتصادی و دارایی، تجار، فعالان کسب و کار، مسعود کرباسیان، دولت ایران، کشورهای اروپایی، روسیه، چین و در مقابل افراد و نهادهای منفی متن شامل: ترامپ، دولت امریکا است

متن، نحوه توصیف و معرفی خود (ارزش‌های منتسب به خود- ما) را با اشاره به اقدامات دولت و پیش‌بینی‌های انجام شده مطرح می‌کند، شاخص‌های اقتصادی کشور وضعیت مناسب ارزی و رشد دارند، ما کمترین میزان اثرپذیری از تصمیمات امریکا را داریم.

متن در نحوه توصیف یا معرفی دیگری (ارزش‌های منتسب به دیگری- آنها) به رفتارهای یک طرفه و خارج از عرف بین‌المللی امریکا اشاره می‌کند.

استناد یا ذکر شواهد در متن شامل: وزیر امور اقتصادی و دارایی، مسعود کرباسیان، تسنیم، بخش خصوصی

پیش فرض‌ها در متن شامل: تنوع و قوت ظرفیت‌های اقتصادی ایران، اقدامات و پیش‌بینی‌های دولت برای مقابله با تصمیم ترامپ، مطلوب بودن سطح تعاملات ایران با کشورهای اروپایی

در بخش تلقین، متن درصدد ایجاد این ذهنیت است که تصمیم ترامپ مبنی بر خروج از برجام نمی‌تواند در وضعیت اقتصادی کشور اختلال ایجاد کند.

در بخش تداعی، متن با اشارات ضمنی مختلف، ظرفیت‌های داخلی و توانمندی ایران و استفاده از ظرفیت‌های شرکای دیگر را در ذهن ترسیم می‌کند

مؤلفه‌های اجماع و توافق در متن شامل: بیشترین حجم و تعداد قراردادهای سرمایه‌گذاری خارجی میان ایران و کشورهای اروپایی بسته شده است، طی یک سال گذشته سطح روابط ایران با کشورهای نظیر روسیه و چین به خصوص در حوزه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری مشترک افزایش یافته است.

گزاره‌های اساسی در متن شامل: تصمیم ترامپ نمی‌تواند اقتصاد را لرزان کند، سطح تعاملات ایران با کشورهای اروپایی در وضعیت بسیار مطلوبی قرار دارد. سطح روابط ایران با کشورهای نظیر روسیه و چین به خصوص در حوزه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری مشترک افزایش یافته است.

جدول ۳- یافته‌های تحلیل گفتمانی اخبار روزنامه رسالت

گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه رسالت در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
<p>منافع ایران. انتخاب‌های گسترده. صلح پایدار. امنیت پایدار. امنیت و آرامش در منطقه. راه‌های مسالمت‌آمیز. حیات توافق هسته‌ای. حل‌وفصل مسائل بین‌المللی. هم‌صدا. وفاق و همدلی. یک‌صدا و پشتیبان یکدیگر. تدابیر لازم. وفاق ملی. پایه-های ثبات اقتصادی کشور. مزیت درون‌زایی و برون‌نگری. تعاملات ایران. وضعیت بسیار مطلوب. امنیت سرمایه‌گذاری. برنامه‌های دقیق.</p>	<p>مثبت</p> <p>نظام واژگان</p>
<p>بسیار ناخوشایند. خطر. سیاست‌های غلط. بسیار خطرناک. سخنان خام و ناپخته، خروج آمریکا از توافق‌نامه. زور. خصلت‌های مغرورانه. خلأ بین‌المللی. اقدامات سبک‌سرا. اختلاف‌نظرها. دشمن حریص. طمعکار و بی‌اخلاق. شرایط بسیار سخت. نگران شرایط. لرزان. اضطراب. رفتارهای یک‌طرفه و خارج از عرف بین‌المللی. آسیب‌پذیری. عوامل مخرب بیرونی.</p>	<p>منفی</p>
<p>وزیر خارجه ایران. محمدجواد ظریف. دولت روحانی. سوریه. رئیس مجلس. علی لاریجانی. مجلس شورای اسلامی. ایران. روسیه. رئیس‌جمهوری ایران. رئیس شورای عالی امنیت ملی. چین. سازمان انرژی اتمی. وزارت خارجه. کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس. وزیر امور اقتصادی و دارایی. فعالان کسب‌وکار. مسعود کرباسیان.</p>	<p>مثبت</p> <p>افراد و نهادهای مطرح‌شده در متن</p>
<p>آمریکا. دولت آمریکا. ترامپ. رژیم صهیونیستی.</p>	<p>منفی</p>
<p>ایران براساس منافعش عمل می‌کند. اقدام ما برای آمریکایی‌ها بسیار ناخوشایند است. پیشنهادهای ایران برای ایجاد گفت‌وگو و امنیت پایدار در منطقه خلیج فارس. ایران همه راه‌های مسالمت‌آمیز را طی کرده است. جمهوری اسلامی ایران با اقدامات هسته‌ای خود ایشان را سرعقل می‌آورد. ایران هیچ تعهدی ندارد که در جایگاه گذشته خود در مسئله هسته‌ای قرار گیرد. ما در ۴۰ سال گذشته در شرایط بسیار سخت‌تر از این وضعیت قرار گرفته‌ایم. شاخص‌های اقتصادی کشور درحال حاضر وضعیت مناسبی دارند. ما کمترین میزان اثرپذیری از تصمیمات آمریکا را داریم.</p>	<p>منتسب به خود</p> <p>قطب‌بندی</p>
<p>سیاست‌های غلط آمریکا. سخنان خام و ناپخته رئیس‌جمهوری آمریکا. نوع رفتار سال‌های دور اروپا چندان به ادعای اولیه آنها در پابرجا نگه‌داشتن توافق هسته‌ای نمی‌توان اطمینان داشت. ترامپ از کفایت عقلانی برای حل‌وفصل مسائل برخوردار نیست. خصلت‌های مغرورانه ترامپ. دشمن حریص و طمعکار و بی‌اخلاق. رفتارهای یک‌طرفه و خارج از عرف بین‌المللی آمریکا.</p>	<p>منتسب به دیگری</p>
<p>به گزارش فارس. وزیر خارجه ایران. ظریف. روحانی. به گزارش خبرنگار مهر. علی لاریجانی. رئیس‌جمهوری آمریکا. رئیس‌جمهوری ایران. قانون اقدام متقابل. وزیر امور اقتصادی و دارایی.</p>	<p>استناد یا ذکر</p>

گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه رسالت در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
مسعود کرباسیان. تسنیم.	شواهد در متن
در صورت خروج آمریکا از برجام، جمهوری اسلامی ایران انتخاب‌های گسترده‌ای دارد. جامعه بین‌المللی در صورت خروج آمریکا از برجام واکنش نشان می‌دهد. سیاست‌های دولت کنونی آمریکا در قبال منطقه غلط است. ایران مایل به حفظ برجام است. عدم اطمینان به اروپا برای پابرجا نگه داشتن برجام. ایران توانایی اقدام متقابل را دارد. تنوع و قوت ظرفیت‌های اقتصادی ایران. اقدامات و پیش‌بینی‌های دولت برای مقابله با تصمیم ترامپ. مطلوب بودن سطح تعاملات ایران با کشورهای اروپایی. کاهش یافتن آسیب‌پذیری اقتصاد ایران از رفتارهای آمریکا.	پیش‌فرض‌ها
ایران برای هر دو حالت اقدام آمریکا برنامه‌ریزی کرده است. سازمان انرژی هسته‌ای می‌تواند با بازگشت به فعالیت‌های هسته‌ای، خروج آمریکا از برجام را پاسخ دهد. حفظ وحدت در کشور عنصر کلیدی برای مقابله با دشمن است. نظام جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با اقدام ترامپ برنامه دارد. تصمیم ترامپ مبنی بر خروج از برجام نمی‌تواند در وضعیت اقتصادی کشور اختلال ایجاد کند.	تلقین
کنش‌های نظامی آمریکا در محیط پیرامونی ایران (منطقه خاورمیانه). اروپا قبلاً هم در قبال ایران عهدشکنی کرده است. ایران برای از سرگیری فعالیت‌های هسته‌ای آمادگی دارد. تحریم‌ها و دشمنی‌ها و فشارهای کشورهای غربی و آمریکا علیه ایران. استفاده از ظرفیت‌های داخلی و توانمندی ایران. استفاده از ظرفیت‌های شرکای دیگر برای همکاری.	تداعی
جمهوری اسلامی ایران گفت‌وگو را ابزاری کلیدی در دیپلماسی به‌شمار می‌آورد و از همه امکانات ممکن برای حفظ برجام استفاده می‌کند. با وحدت و وفاق ملی می‌توان در مقابل سختی‌ها ایستادگی و مقاومت کرد. ایران توان ایستادگی دارد.	مؤلفه‌های اجماع و توافق
جمهوری اسلامی ایران حتماً براساس منافعش عمل می‌کند. حضور در نیویورک فرصتی خواهد بود که با برخی گروه‌های فکری، کسانی که نخبگان سیاسی اینجا محسوب می‌شوند، خارج از دولت آمریکا، گفت‌وگو داشته باشیم. چندهفته فرصت برای حیات توافق هسته‌ای قائل می‌شوند. باتوجه به نوع رفتارهای سال‌های دور اروپا، چندان به ادعای اولیه اروپا در پابرجا نگه داشتن توافق هسته‌ای نمی‌توان اطمینان داشت. اگر اروپا و کشورهای مهم، مانند روسیه و چین، این خلأ بین‌المللی را پر کنند، شاید راهی برای ادامه مسیر باشد. ما در ۴۰ سال گذشته در شرایط بسیار سخت‌تر از این وضعیت قرار گرفته‌ایم و آن را تحمل کرده‌ایم. سطح تعاملات ایران با کشورهای اروپایی در وضعیت بسیار مطلوبی قرار دارد. سطح روابط ایران با کشورهای نظیر روسیه و چین، به‌خصوص در حوزه سرمایه‌گذاری مشترک، افزایش یافته است.	گزاره‌های اساسی

نمونه روزنامه کیهان (ذوالنور): متاسفانه هیئت نظارت بر برجام فعال نیست: رئیس کمیته هسته‌ای مجلس گفت: متاسفانه هیئت نظارت بر برجام آنطور که باید و شاید فعال نبوده و

عمل نکرده است. اما در صورتی که بعد از این خروج از برجام رخ دهد یا بدون خروج تحریم‌ها تشدید شود، دیگر دلیلی برای ملاحظه کاری پذیرفته نیست. حجت الاسلام مجتبی ذوالنور رئیس کمیته هسته‌ای مجلس با اشاره به نزدیک شدن موعد ترامپ برای اعلام نظر درخصوص آینده برجام اظهارداشت: رفتار آقای ترامپ قابل پیش بینی نیست ولی بر اساس اطلاعات و شواهد و قرائن، پیش بینی ما این است که ترامپ رسماً از برجام خارج می‌شود. قطعاً اگر آمریکا از توافق هسته‌ای خارج شود، دیگر برجامی وجود نخواهد داشت و طبیعی است که جمهوری اسلامی باید در این شرایط اقدام متقابل کند، چرا که در چنین شرایطی برجام نه تنها منافی برای ما ندارد، بلکه ضررش بیشتر خواهد بود. ذوالنور با بیان اینکه در صورت خروج آمریکا از برجام، ایران باید سه اقدام ضروری و حداقلی را انجام دهد، در توضیح این اقدامات گفت: نخستین کار افزایش نصب سانتریفیوژها به ویژه سانتریفیوژهای جدید و پیشرفته‌ای است که در دوره محدودیت بر روی آنها مطالعه شده است. وی افزود: قبل از محدودیت‌های برجامی، ما ۱۹ هزار دستگاه سانتریفیوژ داشتیم که پس از اجرای برجام این عدد به ۵۰۱۰ دستگاه کاهش یافت؛ بنابراین پس از این مرحله، باید هم دستگاه‌هایی را که دپو کرده ایم و قابل استفاده هستند و هم نسل جدید سانتریفیوژها را به هر میزان که نیاز داریم، نصب کرده و مورد بهره برداری قرار دهیم. رئیس کمیته هسته‌ای مجلس ادامه داد: دومین اقدام این است که درصد غنی‌سازی اورانیوم را متناسب با نیازهایمان افزایش دهیم؛ تا قبل از توافق ژنو ما تا ۲۰ درصد غنی‌سازی داشتیم که بر اثر محدودیت‌های برجامی به ۶۷/۳ درصد کاهش یافت. بعد از این مرحله هر میزان غنی‌سازی از جمله غنی‌سازی ۲۰ درصد برای تولید رادیوداروهای بیماران سرطانی یا سوخت مورد نیاز پیشران‌های هسته‌ای و باتری‌های زیردریایی نیاز داشته باشیم، باید انجام دهیم. ذوالنور تصریح کرد: سومین اقدام مربوط به میزان غنی‌سازی است؛ در حال حاضر طبق برجام میزان انباشت سالانه اورانیوم ما نباید بیش از ۳۰۰ کیلوگرم باشد ولی در صورت پایان برجام، هر میزان انباشت که لازم داریم از جمله ۳ تن در سال که ظرفیت آن را هم داریم، باید انجام شود. وی با تأکید بر اینکه اینها اقدامات حداقلی است که در قبال خروج از برجام باید انجام شود، خاطرنشان کرد: علاوه بر اینها سایر اقدامات نیز در برنامه نظام قرار دارد که نه به صورت شتابزده، بلکه به صورت متناسب و گام به گام و فرآیندی انجام می‌شود. رئیس کمیته هسته‌ای مجلس در ادامه و در رابطه با احتمال عدم خروج آمریکا از برجام و تشدید رویه نقض برجام مانند دو سال اخیر، گفت: قطعاً در چنین شرایطی جمهوری اسلامی شرط و شروط

یک جانبه را نمی‌پذیرد و برجام را هم قابل تجدید نظر نمی‌داند و اگر تحریم جدیدی هم وضع بشود، قانون اقدام متقابل و متناسب در اجرای برجام و قانون مقابله با اقدامات شرارت‌آمیز آمریکا در منطقه را داریم که باید به مفاد آن عمل شود. عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس خاطرنشان کرد: وظایف تمام دستگاه‌ها در این دو قانون مشخص است و باید طبق آن عمل کنند و اقدامات متناسب و متناظر را انجام دهند. به گزارش مهر، ذوالنور با انتقاد از عملکرد دولت در اجرای قوانین مصوب مجلس در حوزه برجام، تصریح کرد: متأسفانه هیئت نظارت بر برجام نیز آنطور که باید و شاید فعال نبوده و عمل نکرده است اما می‌توانیم بگوئیم که این عدم فعالیت مربوط به زمانی بوده که خروج از برجام اتفاق نیفتاده، اما در صورتی که بعد از این خروج از برجام رخ دهد یا بدون خروج تحریم‌ها تشدید شود، دیگر دلیلی برای ملاحظه کاری پذیرفته نیست. وی افزود: اگر دولت به قوانین فعلی عمل نکند، این بار اقدامات جدیدی را تعریف می‌کنیم که دولت مجبور به اجرای قوانین این حوزه شود.

در متن، چینش هدفمند واژگانی نظیر منافع، سانتریفیوژهای جدید و پیشرفته، اقدامات متناسب و متناظر با بار ارزشی مثبت به کار رفته در مقابل واژگانی نظیر تحریم‌ها، ملاحظه-کاری، ضرر، محدودیت‌های برجامی، شتابزده، تشدید رویه نقض برجام، شرط و شروط یک‌جانبه به شکل منفی استفاده شده است

افراد و نهادهای مطرح شده در متن به شکل مثبت، شامل: رئیس کمیته هسته‌ای مجلس، مجتبی ذوالنور، جمهوری اسلامی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس هستند و افراد و نهادهای منفی شامل هیأت نظارت بر برجام، ترامپ، آمریکا هستند. در متن نحوه توصیف و معرفی خود (ارزش‌های منتسب به خود- ما) با عباراتی نظیر جمهوری اسلامی شرط و شروط یک جانبه را نمی‌پذیرد، ایران دارای قانون اقدام متقابل و متناسب در اجرای برجام و قانون مقابله با اقدامات شرارت‌آمیز در منطقه است، سایر اقدامات در برنامه نظام قرار دارد، مطرح شده است.

در متن نحوه توصیف یا معرفی دیگری (ارزش‌های منتسب به دیگری- آنها) بر رفتار ترامپ قابل پیش‌بینی نیست، تشدید رویه نقض برجام، اقدامات شرارت‌آمیز آمریکا متکی است. استناد یا ذکر شواهد در متن شامل: قانون اقدام متقابل، قانون مقابله با اقدامات شرارت‌آمیز آمریکا، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، به گزارش مهر است.

پیش‌فرض‌های متن شامل: فعال نبودن هیأت نظارت بر برجام، پیش‌بینی‌ناپذیر بودن ترامپ، ضروری بودن اقدام متقابل ایران در صورت خروج آمریکا از برجام در بخش تلقین: متن درصدد ایجاد این ذهنیت است که جمهوری اسلامی ایران با اقدامات متناسب به خروج آمریکا از برجام واکنش نشان می‌دهد و توانایی ایستادگی در مقابل تحریم‌ها را دارد، هیأت نظارت بر برجام در موضوع هسته‌ای با دولت مماشات کرده است. در بخش تداعی: متن با اشارات ضمنی مختلف، بدعهدی و نقض برجام از سوی آمریکا را یادآور می‌شود.

مؤلفه‌های اجماع و توافق در متن شامل: در صورت خروج آمریکا از برجام، ایران باید سه اقدام ضروری و حداقلی را انجام دهد، سایر اقدامات نیز در برنامه نظام قرار دارد که نه به صورت شتابزده بلکه به صورت متناسب و گام به گام و فرایندی انجام می‌شود. گزاره‌های اساسی متن شامل: متاسفانه هیئت نظارت بر برجام آنطور که باید و شاید فعال نبوده است، بر اساس اطلاعات و شواهد و قرائن، پیش‌بینی ما این است که ترامپ رسماً از برجام خارج می‌شود. در صورت خروج آمریکا از برجام، ایران باید سه اقدام ضروری و حداقلی را انجام دهد

جدول ۴- یافته‌های تحلیل گفتمانی اخبار روزنامه کیهان

گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه کیهان در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
منافع. سانترفیوژهای جدید و پیشرفته. اقدامات متناسب و متناظر. انتخاب‌های گسترده. هماهنگ. منافع. پیش‌بینی‌های لازم. تضمین. واکنش مناسب. هواپیماهای نو. صورت‌تر. مقاوم‌تر. حقانیت.	مثبت
تحریم‌ها. ملاحظه‌کاری. ضرر. محدودیت‌های برجامی. تشدید رویه نقض برجام. تحریم جدید. انزوا. پایبند نبودن. غیرقابل اعتماد. تصمیم اشتباه. فشار اقتصادی. توقف قراردادهای زیان. ناتوانی. مشکل. لغو فروش. موانع. برهم خوردن. سوءمدیریت. بدعهدی. خروج یک‌جانبه. حرکت ناپجا. رفتار نابخردانه و سیاست‌های خصمانه. سیاست‌های کینه‌توزانه. ضد-ایرانی. اشتباهات و پیش‌بینی‌های غلط. سوءاستفاده و زیاده‌خواهی‌ها. تهدید. تصمیم غیرمنطقی. خلاف تمام موازین بین‌المللی. اخسارات جبران‌ناپذیر.	منفی
رئیس کمیته هسته‌ای مجلس. مجتبی ذوالنور. جمهوری اسلامی ایران. عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس. مجلس شورای اسلامی. محمدجواد ظریف. جان کری. دولت قیل آمریکا. ناوگان هما.	مثبت
	افراد و نهادهای مطرح‌شده در

گزیده مقوله‌های گفتگویی روزنامه کیهان در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران. صندوق توسعه ملی. سخنگوی وزارت خارجه. رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.	متن
هیئت نظارت بر برجام. ترامپ. آمریکا. دولت ایران. امریکایی‌ها. دولت ترامپ. گروه‌های لابی. مشاور وزیر راه و شهرسازی در امور بین‌الملل. اصغر فخریه کاشان. شرکت‌های غربی. مدیر شرکت هواپیماسازی بوئینگ. دنیس مویلنبورگ. دولت روحانی. وزارت خزانه‌داری آمریکا. دولت‌های آمریکا.	منفی
جمهوری اسلامی شرطشروط یک‌جانبه را نمی‌پذیرد و برجام را هم قابل‌تجدیدنظر نمی‌داند. ایران دارای قانون اقدام متقابل و متناسب در اجرای برجام و قانون مقابله با اقدامات شرارت‌آمیز در منطقه است. تا قبل از توافق ژنو ما تا ۲۰ درصد غنی‌سازی داشتیم. جمهوری اسلامی تاکنون برجام را رعایت کرده و کشوری جدی در صحنه بین‌الملل است. ایران براساس منافع خود تصمیم می‌گیرد. جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی‌های لازم را کرده است تا تصمیم آمریکا تأثیری بر زندگی مردم نداشته باشد. دولت و ملت ایران مصمم‌تر، صورت‌تر، و مقاوم‌تر از همیشه خود را برای مقابله با آمریکا آماده کرده است. حقانیت مردم ایران.	منتسب به خود
با افتخار اعلام می‌شود که همه این پول‌ها را از محل ذخایر ارزی کشور به شرکت‌های غربی داده‌اند. بنابر اذعان مسئول مستقیم این خریدها، ابتدایی‌ترین پیش‌بینی‌ها، یعنی احتمال برهم خوردن برجام، از سوی دولت پیش‌بینی نشده است. سوءمدیریت دولت.	منتسب به دیگری (داخلی)
رفتار ترامپ قابل‌پیش‌بینی نیست. اقدامات شرارت‌آمیز آمریکا. امریکایی‌ها به برجام پایبند نبوده‌اند. غیرقابل‌اعتماد بودن امریکایی‌ها. با تصمیم ترامپ مبنی بر خروج آمریکا از برجام، خرید هواپیماها از کمپانی بوئینگ هم منتفی شده است. شرکت بوئینگ به تبعیت از دستورالعمل‌های دولت آمریکا در مورد ایران ادامه می‌دهد. بدعهدی امریکایی‌ها. سیاست و حرکت نابجای آمریکا. رفتار نابخردانه و سیاست‌های خصمانه دولت آمریکا علیه ملت ایران. اقدامات ضدایرانی آمریکا. تصمیم غیرمنطقی و نابخردانه و خلاف تمام موازین بین‌المللی رئیس‌جمهوری آمریکا.	منتسب به دیگری (خارجی)
قانون اقدام متقابل. قانون مقابله با اقدامات شرارت‌آمیز آمریکا. عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس. به گزارش مهر. محمدجواد ظریف. خبرگزاری خانه ملت. خبرگزاری فارس. اصغر فخریه کاشان. برجام. تسنیم. دنیس مویلنبورگ. به گزارش فارس. سخنگوی وزارت امور خارجه ایران.	استناد یا ذکر شواهد در متن

گزیده مقوله‌های گفتمانی روزنامه کیهان در زمینه خروج آمریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
<p>فعال نبودن هیئت نظارت بر برجام، پیش‌بینی‌ناپذیر بودن ترامپ، ملاحظه‌کاری هیئت نظارت بر برجام، ایران برجام را رعایت کرده است، عدم پایبندی امریکایی‌ها به برجام، غیرقابل‌اعتماد بودن امریکا، مؤثر نبودن جان کری و افراد حزب دموکرات در دولت ترامپ، گستردگی فضای تصمیم‌گیری در داخل امریکا، جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی‌های لازم را کرده است، امریکایی‌ها در صورت خروج از برجام در حوزه بین‌المللی منفعتی نمی‌برند، منافع ایران در برجام باید تضمین شود، خرید هواپیما و رفع محدودیت خرید آن به‌رغم وعده و تأکید دولت به‌منزله یکی از دستاوردهای کلیدی برجام در شرایط پس از خروج امریکا از توافق هسته‌ای منتفی شده است، دولت علی‌رغم تأکید بر تدبیر و مدیریت، نتوانسته محدودیت‌های احتمالی پیش روی خرید هواپیما را پیش‌بینی کند، خرید هواپیما از شرکت‌های غربی هدر دادن منابع مالی کشور است، تحریم‌های جدید امریکا برای جبران ناکامی است، خروج امریکا از برجام یک‌جانبه و خلاف تمام موازین بین‌المللی است.</p>	<p>پیشفرض‌ها</p>
<p>جمهوری اسلامی ایران با اقدامات متناسب به خروج امریکا از برجام واکنش نشان می‌دهد، نظام جمهوری اسلامی با قوانین و برنامه‌هایی که دارد می‌تواند در مقابل تحریم‌های امریکا ایستادگی نماید، هیئت نظارت بر برجام در موضوع هسته‌ای با دولت مباحثات کرده است، چنین مذاکراتی با مقامات سابق دولت امریکا می‌تواند بر تصمیم دولت کنونی امریکا (مبنی بر حفظ یا خروج از برجام) اثرگذار باشد، دولت با خریدهای فاقد تضمین، منابع ملی را به هدر داده است، امریکا به‌دنبال همسوکردن سایر طرف‌های برجام و دیگر کشورها با سیاست‌های خود است و در برخورد با سایر کشورهای جهان از منظری زورگویانه وارد فرایند ارتباط شده است.</p>	<p>دلالت‌های ضمنی تلقین</p>
<p>بدعهدی و نقض برجام طی دو سال اخیر از سوی امریکا، فشارهای اقتصادی امریکا و تحریم‌ها علیه ایران که اهمی برای تغییر دادن نظر ایران بوده است، تحریم‌های ثانویه امریکا علیه ایران به‌ویژه در بخش صنایع هوایی است، برخلاف گذشته، اجماعی جهانی علیه ایران وجود ندارد، به یک‌جانبه‌گرایی امریکا در مورد قراردادهای بین‌المللی اشاره دارد.</p>	<p>تداعی</p>
<p>نظام جمهوری اسلامی برای هر دو گزینه ماندن و خروج امریکا از برجام برنامه دارد و اقدام خود را متناسب با اقدام امریکا انجام می‌دهد، مذاکره با مقامات سابق دولت امریکا برای اثرگذاری بر تصمیم دولت کنونی امریکا در راستای حفظ برجام بوده است، دولت در زمینه هواپیماهای برجامی آینده‌نگری نکرده است، دولت امریکا در تلاش است تا با افزایش فشارها، ناکامی خود را در خروج یک‌جانبه از برجام جبران کند.</p>	<p>مؤلفه‌های اجماع و توافق</p>

گزیده مقوله‌های گفتگویی روزنامه کیهان در زمینه خروج امریکا از برجام	کارویژه‌های تحلیل متن
متأسفانه هیئت نظارت بر برجام آن‌طور که باید و شاید فعال نبوده و عمل نکرده است. براساس اطلاعات و شواهد و قرائن، پیش‌بینی ما این است که ترامپ رسماً از برجام خارج می‌شود. اگر تحریم جدیدی هم وضع بشود، ایران براساس منافع خود تصمیم می‌گیرد. خروج از برجام در حوزه بین‌المللی قطعاً به انزوای امریکایی‌ها منجر خواهد شد. منافع ایران باید در برجام تضمین شود. موضوع خروج از برجام در قراردادهای پیش‌بینی نشده بود. ما هیچ پولی پیش کمپانی‌های سازنده هواپیما نظیر ایرباس و بوئینگ نداریم تا در صورت توقف قراردادها ضرر و زیان ببینیم. ابتدایی‌ترین پیش‌بینی‌ها یعنی احتمال برهم خوردن برجام از سوی دولت پیش‌بینی نشده است. این سیاست‌های کینه‌توزانه نه تنها دستاوردی برای امریکا نداشته و نخواهد داشت، بلکه دولت و ملت ایران را مصمم‌تر، صبورتر، و مقاوم‌تر از همیشه و گذشته برای مقابله با اقدامات ضدایرانی امریکا آماده کرده است.	گزاره‌های اساسی

بحث و نتیجه‌گیری

رسالت اصلی مطبوعات در انتقال سریع، بی‌طرفانه و آگاهی‌بخش اخبار و وقایع دنیای ما است که در این میان عرصه سیاسی از جمله اصلی‌ترین حوزه‌های توجه و تمرکز مطبوعات و رسانه‌ها به‌شمار می‌رود. به‌طور مشخص، سیاست خارجی از عرصه‌های مهم و تأثیرگذاری است که از یک‌سو مستقیم و غیرمستقیم با جامعه و شهروندان ارتباط دارد و از سوی دیگر، به‌واسطه همین تأثیرگذاری موردتوجه و علاقه مطبوعات است.

سیاست خارجی به‌منزله بخشی از کارویژه دولت و قدرت سیاسی می‌تواند در قالب‌های گفتگویی انعکاس یابد. براین پایه، گفتمان بستر لازم برای رفتارهای نهادینه و تصریح‌شده دولت‌ها را به‌وجود می‌آورد و به همین دلیل بسیاری از نهادهای سیاسی، از جمله سیاست خارجی، ماهیتی گفتگویی دارند. پذیرش این نکته می‌تواند به اهمیت نگرش گفتگویی به موضوعات سیاست خارجی یاری رساند. توافق هسته‌ای نیز که از اصلی‌ترین موضوعات سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در دهه‌های اخیر بوده نیز از این قاعده مستثنی نیست و نگاه گفتگویی به توافق هسته‌ای در خبرهای روزنامه‌ها و نحوه بازنمایی آن در عرصه سیاسی واجد مزایایی است. گفتمان‌های سیاسی موجود در کشور که در قالب جناح‌های سیاسی تجلی می‌یابند به فراخور بنیان‌ها، دال‌ها و دقایق خود نگرش‌ها و برداشت‌های خاص از این موضوع را منعکس می‌کنند و هریک از آن‌ها بازتابی از کنش سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال توافق هسته‌ای برجام محسوب می‌شوند. به‌عبارت دیگر، نقش گفتگویی رسانه‌ها در

عمومی کردن پیام‌ها با برجسته‌سازی ساختارهای موافق با ایدئولوژی «خود» در موضوع خروج آمریکا از برجام، با هدف معنادهی به گفتمان موردنظر (اعم از مقاومت یا تعامل‌گرایی)، تجلی یافته است.

برنامه جامع اقدام مشترک نیز، که یکی از دستاوردهای سیاست خارجی ایران بوده است، از رویدادهای حقوقی و بین‌المللی مهم قرن بیست‌ویکم محسوب می‌شود که ماحصل ۲۲ ماه مذاکرات رسمی و فشرده بود و توانست به مناقشه دیرینه ایران و کشورهای ۵+۱ پایان دهد. با این‌همه، با تغییر دولت در ایالات متحده آمریکا، رئیس‌جمهوری جدید این کشور از توافق برجام خارج شد و زمینه بازگشت دوباره تحریم‌های غیرقانونی علیه ایران ایجاد شد. ناامن بودن سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران به دلیل اعمال تحریم‌ها موجب شده تا شرکت‌ها و نهادهای مالی و تجاری خارجی برای حضور در بازار ایران تردیدهایی داشته باشند. این تردیدها در کنار افق مبهم صادرات نفت موجب نارسایی‌هایی در اقتصاد ایران شده است و همین امر مطلوبیت برجام را نزد گروه‌های مختلف سیاسی با ابهاماتی روبه‌رو کرده است.

بحث راجع به این ابهامات بیش‌از هر جای دیگری بین جناح‌های سیاسی و مطبوعات ایجاد و در درون گفتمان این جریان‌ها پدیدار شده و دیدگاه‌های متضاد و گاه متعارضی درباره این توافق ایجاد کرده است. طبیعتاً بازنمایی خروج آمریکا از برجام به مثابه یکی از دال‌های اساسی تحلیل وضعیت موجود مورد توجه رسانه‌های دو جریان اصلی قرار گرفته است و مصداقی برای تأیید فرضیه‌های گفتمان متبوع آنها به حساب می‌آید.

بررسی اخبار دو روزنامه کیهان و رسالت نشان می‌دهد که در سطح «توصیف» متن از واژگان و مترادف‌هایی با بار معنایی منفی مانند دشمن، ناخوشایند، خطر، سیاست‌های غلط، تهدید، غیرقابل‌اعتماد، تحریم، نقض برجام، اقدامات شرارت‌آمیز، ناتوانی، عدم‌پیش‌بینی، سوءمدیریت، بدعهدی آمریکا، نابخردانه، غیرمنطقی، خلاف موازین بین‌المللی و امثال آنها بیشتر استفاده شده است، اما در چینش واژگانی مثبت عموماً به منافع ایران، انتخاب‌های گسترده برای اقدام، صلح پایدار، ایده منطقه قوی، امنیت و آرامش در منطقه، وفاق، ثبات اقتصادی، مزیت درون‌زایی و برون‌نگری، تعاملات ایران، امنیت سرمایه‌گذاری، حقانیت ایران اشاره شده است. در متون طیف اصولگرا، برساختن خود به مثابه «خود مشروع» با کلمات و عباراتی نظیر جمهوری اسلامی ایران، ملت ایران، رویکرد انقلابی ایران ایجاد شده است و ارجاع مشخص به برنامه هسته‌ای ایران و فرایند توافق هسته‌ای محدود است.

در سطح «تفسیر» در متون روزنامه‌های اصولگرا، به نظر می‌رسد که اقدام امریکا به خروج از برجام سندی در تأیید بی‌ثمر بودن برجام و تلاش دولت یازدهم تلقی شده است. اگرچه دایره «دیگری» عموماً شامل غرب و به‌ویژه امریکا و اسرائیل و گاهی اروپا بوده است، در روزنامه کیهان این دایره گسترده‌تر شد و رقابت‌های سیاسی داخلی نیز ذیل این دوگانه‌سازی قرار گرفت. رد و نفی «دیگری داخلی» یعنی بخش‌هایی از دولت یازدهم و هیئت نظارت بر برجام نیز در همین راستا مطرح می‌شد. به‌کارگیری مراجع ایدئولوژیک برای توصیف کنش‌ها و رویکردهای «دیگری» و اشارات تاریخی عمده‌ترین رویکرد این روزنامه‌ها بوده است. برای مثال، بدعهدی و نقض برجام از سوی امریکا یا بی‌اعتمادی به شرکت‌های غربی با هدف مشروعیت‌زدایی از کنش «دیگری» خارجی صورت پذیرفته است. درعین‌حال، با به‌کارگیری واژگان مثبت و عموماً دارای بار حقوقی، نظیر حق طبیعی، استقلال ملی، منافع ایران و همچنین واژگان مثبت سیاسی، مانند حقانیت مردم ایران، کشوری جدی در صحنه بین‌المللی و مزیت‌های درون‌زایی و امثال آنها، برای مشروعیت‌بخشی به کنش و موضع «خود» استفاده کرده‌اند.

در سطح «تبیین» در متون روزنامه‌های اصولگرا، خروج امریکا از برجام در فضای رسانه‌ای عمدتاً بر روابط و رقابت قدرت بنا شده است. اشاره به عباراتی همچون «انتخاب‌های گسترده در مقابل تصمیم ترامپ»، «اقدام متقابل» گویای برنامه‌ریزی‌های ایران برای هر نوع اقدام امریکا در قبال برجام است. علاوه‌براین، در طیف روزنامه‌های اصولگرا تکیه بر ظرفیت‌های درون‌زایی کشور و درعین‌حال چندجانبه‌گرایی و نگاه به شرق (روسیه و چین) در سیاست و تجارت خارجی و پذیرفته‌نبودن شروط یک‌جانبه امریکا برای جمهوری اسلامی ایران مواردی‌اند که زمینه را برای کاهش تأثیر اقدام امریکا فراهم می‌سازند. نکته مهم در بحث راجع به خروج امریکا از برجام، منافع ملی است که رسانه‌های هر طیف سعی کرده‌اند آن را مطابق سیاست‌های خاص خود برجسته کنند. برای رسیدن به این هدف، این دو طیف به دنبال ارائه همه‌جانبه موضوع نبوده‌اند، بلکه با برجسته‌سازی برخی ابعاد که مرتبط با منافع آنهاست، درصدد جلب نظر مخاطبان خود و کسب موضع قدرت بوده‌اند. مثلاً طیف اصولگرا منافع ملی را تکیه بر ظرفیت‌های داخلی کشور و ایستادگی در مقابل تحریم‌ها و اقدام متقابل می‌داند. بنابراین، روزنامه‌های این طیف با مطرح کردن استنادهای مختلف، قطب‌بندی و اشارات تاریخی مبنی بر بی‌اعتمادی و عهدشکنی امریکا، به بازنمایی و القای مفاهیم مدنظر خود برای اثرگذاری بر مخاطب می‌پردازند.

گفتمان غالب در متون روزنامه‌های اصولگرا، «گفتمان مقاومت» است که با طرح دال‌هایی همچون ظرفیت‌های داخلی، اقدام متقابل، و ایستادگی مقابل دشمن، درصدد بازنمایی متناسب با سیاست‌های رسانه‌ای خود هستند. چارچوب‌های اصلی به کار رفته در طیف روزنامه‌های اصولگرا برای خلق روایتی معنادار از اقدام آمریکا عبارتند از: وجود گزینه‌هایی برای مقابله با خروج آمریکا از برجام، لزوم اقدام متقابل و مؤثر بودن پاسخ احتمالی ایران، ثبات نسبی در شاخص‌های اقتصادی، آمادگی ایران برای عملیاتی کردن اقدام متقابل، سوء مدیریت دولت در قراردادهای هواپیمایی، انزوای آمریکا.

با بررسی اخبار دو روزنامه شرق و اعتماد، در سطح «توصیف» متن چینش هدفمند واژگان به کار برده شده درباره توافق هسته‌ای همگی دارای بار ارزشی مثبت بوده است و در مجموع استفاده فراوان از واژگانی مانند فرصت، توافق، اطمینان‌های کافی، صلح‌آمیز، پیش‌بینی‌های لازم، زنده نگه داشتن برجام همگی بر بایسته بودن حفظ برجام تاکید دارند و در مقابل چینش واژگانی منفی عموماً بر بدعهدی، تحریم‌ها، خروج شرکت‌های خارجی، فشارهای اقتصادی، خروج یک سویه آمریکا تاکید شده است.

در سطح «تفسیر» متن، برجسته‌سازی و حاشیه‌رانی تکنیک‌هایی هستند که روزنامه‌های شرق و اعتماد به واسطه آن وجوه مثبت «خود» و نقاط ضعف «دیگری» را برجسته کرده‌اند و نقاط قوت غیر(دشمن) و نقطه ضعف خود را به حاشیه برده‌اند. بنابراین با برجسته‌سازی مفاهیمی مانند صلح‌آمیز بودن انرژی هسته‌ای در ایران، نقض عهد آمریکا، تعهد ایران، و به حاشیه راندن مفاهیمی نظیر وجهه آمریکا، فشار اقتصادی آمریکا علیه ایران، امکان تأثیرگذاری تحریم‌ها و ... سعی در بازنمایی و القای چارچوب‌های مد نظر خود دارند. دایره دیگری عموماً شامل آمریکا، تیم ترامپ و مشاوران او، به طور کلی دستگاه دیپلماسی آمریکا، برخی شرکت‌های غربی و اسرائیل می‌شود.

در سطح «تبیین»، متون روزنامه‌های اصلاح‌طلب درباره خروج آمریکا از برجام نکته اصلی تعامل با جهان را حفظ منافع ملی قلمداد می‌کنند و آن را راهنمای مناسبی در عرصه سیاست خارجی به تصویر می‌کشند. چنان‌که اشاراتی مبنی بر «همکاری اروپا برای مقابله با آمریکا به‌منظور حفظ برجام» و «کنشگری منطقه‌ای ایران» «پایبندی ایران به تعهدات برجامی» «نفوذ بیشتر اروپا بر سوئیت» «لزوم پر کردن خلاء موجود توسط چین، روسیه و اتحادیه اروپا» نمایانگر «گفتمان تعامل» در طیف روزنامه‌های اصلاح‌طلب است. این روزنامه‌ها بر لزوم ارتباط

با جهان، مذاکره، تنش زدایی در عین حفظ انسجام ملی تاکید کرده‌اند. چارچوب‌های اصلی به کار رفته در روزنامه‌های اصلاح‌طلب برای خلق روایتی معنادار از رویداد خروج امریکا از برجام عبارتند از: لزوم اقدام متقابل ایران مقابل امریکا، نامشروع بودن اقدام ترامپ در قبال برجام، اثرگذاری منفی تحریم‌ها بر شرکت‌ها و دولت‌های اروپایی، واکنش متناسب ایران در مقابل اقدام امریکا و حمایت ملی از آن، تداوم ارتباط سوئیفت با بانک‌های ایرانی

بنابراین آنچه گفته شد می‌توان چنین نتیجه گرفت که میان روزنامه‌های دو طیف اصلاح‌طلب و اصولگرا در بازنمایی خروج امریکا از برجام نوعی نگاه بخشی‌نگر با توجه به گفتمان مسلطی که راجع به این موضوع وجود دارد، این نگاه بخشی‌نگر نوعاً در ارتباط با اقناع افکار عمومی در دفاع از عملکرد خود در نحوه بازنمایی و همچنین القای همراهی یا واگرایی نسبت به برجام و کلیت فرایند توافق هسته‌ای بر مبنای سیاست‌ها و جهت‌گیری سیاسی حاکم بر رسانه است. از این منظر نحوه بازنمایی برجام در روزنامه‌های مورد بررسی از دو طیف اصلاح‌طلبی و اصول‌گرایی بیش و پیش از هر چیز تحت تأثیر وابستگی‌های سیاسی و حزبی و همچنین پایگاه اجتماعی- سیاسی این روزنامه‌ها قرار دارد.

منابع

- تفنگ‌چی، سینا و کاظمی، هاجر (۱۳۹۶). «تحلیل گفتمان انتقادی سیاست‌های رسانه‌ای بی‌بی-سی فارسی: مطالعه موردی برنامه صفحه دو آخر هفته». فصلنامه مطالعات رسانه‌ای ۱۲(۳۶)-۳۷: ۶۵-۷۶.
- خسروی‌نیک، مجید (۲۰۱۵). *گفتمان، هویت و مشروعیت: خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای/ایران*. ترجمه نیلوفر آقا ابراهیمی (۱۳۹۷). قم: لوگوس.
- ذوالقدر، حسین (۱۳۹۱). «نقش تلویزیون در فرایند جهانی محلی شدن: ارائه مدلی در نحوه انعکاس واقعیت از دریچه تلویزیون». فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی. ۱۹(۳): ۱۲۹-۱۵۷
- رضی، حسین و خلیلی، عابد (۱۳۹۲). «مقایسه گفتمان پایگاه‌های الجزیره انگلیسی و پرتغالی در مورد پوشش خبری درگیری‌های سوریه». فصلنامه مطالعات ماهواره و رسانه‌های جدید ۲ (۴): ۴۵-۷۰.
- شعاریان، ابراهیم و جمشیدی، تورج (۱۳۹۹). «خروج از برجام و خسارت ناشی از عدم اجرای قراردادهای تجاری بین‌المللی». فصلنامه حقوق عمومی. ۲۲(۶۹): ۹-۳۳.
- عضدانلو، حمید (۱۳۸۰). *گفتمان و جامعه*. تهران: نشرنی.

- علیزاده، عبدالرحمان (۱۳۹۲). «خبر و زندگی روزمره: گفتمان خبری رسانه‌ها و خوانش مخاطبان (بررسی اخبار تلویزیون ج.ا.ا و بی‌بی‌سی فارسی)». پایان‌نامه دکتري دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- غریب‌زاد، داوود (۱۳۹۶). «مشکل ترامپ با برجام چیست؟» همدلی، ۲۰ آبان.
- فرقانی، محمدمهدی و احمدی، علی (۱۳۹۰). «تصورسازی فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های تلویزیونی بین‌المللی». پژوهش‌های ارتباطی، ۱۸ (۳): ۶۳-۹۰.
- ون‌دایک، تئون (۲۰۰۴). *مطالعاتی در تحلیل گفتمان: از دستور متن تا گفتمان‌کاوی انتقادی*. گروه مترجمان: پیروز ایزدی و دیگران (۱۳۸۷). تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. چاپ دوم.
- قجری، حسین‌علی و نظری، جواد (۱۳۹۲). *کاربرد تحلیل گفتمان در تحقیقات اجتماعی*. تهران: جامعه‌شناسان.
- گودرزی، آذین و کاوسی، لیدا (زیر چاپ). «بازنمایی خروج آمریکا از برجام: تحلیل گفتمان انتقادی سرمقاله‌های روزنامه‌های کیهان، رسالت، شرق و اعتماد». فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات. بازیابی‌شده در ۲۸ دی ۱۴۰۰ از <http://jesc.iaocsc.ir>.
- معتمدنژاد، کاظم و مهدی‌زاده تالشی، سیدمحمد (۱۳۸۵). «بازنمایی ایران در مطبوعات غرب: تحلیل انتقادی گفتمان نیویورک تایمز، گاردین، لوموند، دی‌ولت». فصلنامه علوم اجتماعی. ۱۳ (۳۶): ۱-۳۵.
- مهدی‌زاده، سیدمحمد (۱۳۸۷). *رسانه‌ها و بازنمایی*. تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- مهدی‌زاده، سیدمحمد (۱۳۹۲). *نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی*. تهران: همشهری. چاپ سوم.
- مهدی‌زاده، سیدمحمد و علیزاده، عبدالرحمان (۱۳۹۳). «بازنمایی برکناری مرسى در اخبار تلویزیونی صدا و سیما ج.ا.ا و بی‌بی‌سی فارسی». فصلنامه مطالعات فرهنگ-ارتباطات. ۱۵ (۲۵): ۲۱۷-۲۴۲.
- یورگنسن، ماریان و فیلیپس، لوئیز (۲۰۰۲). *نظریه و روش در تحلیل گفتمان*. ترجمه هادی جلیلی (۱۳۸۹). تهران: نشرنی.
- Fairclough, Norman. (1989). *Language and Power*. London: Longman.